

ЛЕМКІВЩИНА ЛЕМКІВШЧУНА

PIK XXXVIII Ч. 1 (148) BECHA – 2017 – SPRING VOL. XXXVIII, No. 1 (148)





**НАША ЦІЛЬ: ВІДРОДЖЕННЯ І ЗБЕРЕЖЕННЯ ЛЕМКІВЩИНИ,
ЗАХІДНЬОГО БАСТІОНУ УКРАЇНИ**

**OUR MOTTO: REBIRTH AND PRESERVATION OF LEMKIVSHCHYNA,
THE WESTERN STRONGHOLD OF UKRAINE**

ЛЕМКІВЩИНА

LEMKIVSHCHYNA

ВИДАЄ ОРГАНІЗАЦІЯ ОБОРОНИ ЛЕМКІВЩИНИ В АМЕРИЦІ
PUBLISHED BY ODLWU, INC.

PIK XXXVIII, Ч. 1 (148)

ВЕСНА – 2017– SPRING

VOL. XXXVIII, No. 1 (148)

ЗМІСТ

О. Маковець. Акція «Вісла».....	1
С. Левицький. Трагічна сторінка в історії України	2
Л. Ясинчук. Ти ніколи не повернешся додому.....	3
В. Шлахтич. Мовчать Бескиди	5
Інтерв'ю. Реваншистські сили хочуть виправдати операцію «Вісла».....	6
І. Филипчак. Будівничий держави (продовження).....	10
П. Лопата. Забути моїх односельчан було б гріхом.....	14
О. Ядлош. Лемківській хорівій капелі «Бескид» - 25 років!.....	17
В. Шляхтич. Минув Різдвяний час.....	19
Л. Українка. На Роковини Шевченка.....	20
<i>Lemkivshchyna:</i>	
Е. Misylo. Repatriation or Deportation? (Cont.).....	21
Посмертна згадка. К. Мицьо. Життєвий шлях Мирона Мицьо.....	25
М.Д. Створено Всегромадський Крайовий Комітет для вшанування 75-ліття УПА, 70-ліття акції «Вісла» та 70-ліття Великого Рейду УПА на Захід	27
З життя Організації: Загальні Річні Збори.....	28
Коляда КУ ООЛ 2016-2017. Пресовий фонд.....	30

На обкладинці: Празник у лемківському селі ЛІПОВЕЦЬ, гміна Яслиська, Сянського повіту, яке існувало до 1945 р. (Фото із соціальних мереж).

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Марія Дупляк (гол. редактор), Павло Лопата

EDITORIAL BOARD:

Marie Duplak (Editor-in-chief), Pavlo Lopata

Мистецьке оформлення обкладинки Михайла Черешньовського
Cover design by Mykhailo Cheresniiovskiy

КРАЙОВА УПРАВА ООЛ

ПОЧЕСНІ ГОЛОВИ

Марійка Дупляк
Зеновий Галькович

ЕКЗЕКУТИВА

Марко Гованський	голова
Василь Гаргай	1-ий заст. голови
Михайло Хомик	2-ий заст. голови
Оксана Кикта	протоколярний секретар
Петро Косцьолек	кореспонденційний секр.
Павло Гира	фінансовий

РЕФЕРЕНТУРИ

Галина Семеняк	організаційна
Марійка Дупляк	зовнішніх зв'язків
Стефан Капітула	допомога
Андрій Хомик	культ.-освітня
Діана Райлі і Юлія Вислоцька	пресова
Петро Вислоцький і Анна Гарнай	господарча
Лена Гованська	музейна

ВІЛЬНІ ЧЛЕНИ

Стефан Косцьолек, Петро Лукачин,
Дарек Кузьмак

КОНТРОЛЬНА КОМІСІЯ

Богдан Кикта, Тома Пиз, Іван Суховацький

ТОВАРИСЬКИЙ СУД

Петро Русинко, Стефан Малиняк,
Стефан Пишибило

ГОЛОВИ ВІДДІЛІВ:

Михайло Хомик, Стефан Капітула, Василь
Гаргай, Теодор Пиз, Володимир
Блажейовський, Іван Суховацький

Адреса Крайової Управи ООЛ:

ODLWU, Inc.

P.O. Box 7, Clifton, N.J. 07015-0007

Адреса Редакції й Адміністрації:

“Lemkivshchyna” Magazine

P.O. Box 7, Clifton, N.J. 07015-0007, USA

Редакція: **e-mail: lemkiivshchyna@aol.com**

Printed in USA by COMPUTOPRINT Corp.
Tel.: (973) 574-8800 Fax: (973) 574-8887
e-mail: Computopr@aol.com



Христос Воскрес!

Воїстину Воскрес!

*З радісним Святом Воскресіння
Господнього вітаємо членів
Крайової Управи, Управи
Відділів, та все членство нашої
організації.*

*Наші найкращі побажання для усіх земляків, що проживають у
Рідному Краю і поза його границями, розкинені по всіх
континентах, але об'єднані одною любов'ю до Батьківщини!
Нехай Воскреслий Христос зійде нам усім радість і щастя!*

*Крайова Управа Організації Оборони Лемківщини
Редакція журналу «Лемківщина»*

1947 - 2017

АКЦІЯ «ВІСЛА»

Був рік Сорок Сьомий... Минуло багато...
Були гарні села, садиби і хати.

Із білими стінами, призьбами й сходами.

Зі світлими вікнами, стріхами й комином.

Світлиці в хатах, і столи під іконами.

Прикрашено все рушниками чудовими.

Господарі мирні, у праці, й достаток.

Та у рік Сорок Сьомий –

Спалив ворог ці хати.

Горіли зі стінами, призьбами й сходами,

І плакали вікнами, і зойкали комином.

Криниця вціліла, поодаль від хати,

Яка залишилась, мов спомин, стояти.



Приїде, трапляється хтось, і зупиниться,
Загляне в криницю, зачерпне водиці...

До поклику предків йому приїжджати.

Жива ще криниця не дає забувати,

Страшний Сорок Сьомий. Ті села, ті хати,

Людей, які вмлі господарювати...

Джерельна кринице, яснієш на сонці,

І пам'ять хвилюєш знов раною в серці.

Оксана Маковець



ТРАГІЧНА СТОРІНКА В ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Горезвісна акція «Вісла» – це ще одна трагічна сторінка багатостраждальної історії українського народу, акція депортування українців Закарпаття в 1947 році.

Ще й досі в антиукраїнських засобах інформації панує думка, що акція «Вісла» була одним із засобів боротьби та подолання УПА. Але це неправда. Ще в часи окупації Польщею Галичини після Першої світової війни польська влада всіма засобами намагалася ополячити українське населення, забороняючи українську мову, культуру, заселяючи Галичину та Волинь польськими переселенцями, які отримували для ведення господарства споконвічні українські землі. Українські селяни були позбавлені права купувати чи продавати землю, а для отримання праці вимагалася від українців переходу на польську національність.

Перепис границь після Другої світової війни приніс Польщі на заході німецькі землі, а на півдні – українські, на яких проживало 700 тисяч українських автохтонів. Тепер вже влада «народова» проголошує пляни будівництва однопартійної Польської держави. Польські комуністи за згодою Сталіна у вересні 1944 р. підписують з урядом УРСР договір про переселення українців з Польщі до України, а поляків з України до Польщі. Згідно цього договору з жовтня 1944 р. по серпень 1946 р. із Польщі було виселено за даними польського історика Йозефа Бужка до УРСР 518 тисяч українців. З УРСР виїхало до Польщі 788 тисяч поляків.

Примусове виселення українців, що супроводжувалось великою брутальністю, грабунками, численними вбивствами і спричинилося до активізації діяльності УПА, що стала на захист сільського населення від польських шовіністичних банд.

Пляни операції акції «Вісла» польська влада почала виробляти ще в 1946 р. відразу після припинення переселення українців в УРСР. За зразок було взято сталінську прак-

тику виселення народів. Метою акції була ліквідація української громади в Польщі засобами примусової полонізації, принагідно ліквідувавши всі форми українського національного життя, які ще існували на Лемківщині. Тут можна привести цитату зі звіту генерала Стефана Моссора своєму міністру оборони: «...Українці, які уникнули виселення, створюють небезпеку ірреденти в майбутньому». Цей лист був написаний генералом в лютому 1947 р. ще за життя генерала Сверчевського, ніби-то смерть якого від повстанської кулі була причиною акції «Вісла».

Військова операція «Вісла» розпочалася 28-го квітня 1947 року, в проведенні якої взяли участь 5 польських дивізій, три допоміжні полки та 500 міліціонерів. Поляки вдиралися в селянські хатини, жорстоко знущаючись над безборонним українським населенням, давали 2-3 години на збори. Заганяли по 4-6 родин у вагон і вивозили на північ та захід Польщі у Ольштинське, Щецінське, Познанське, Вроцлавське воєводства.

Виселення супроводжувалося не тільки грабунком, жорстокими побоями чоловіків, жінок та дітей, а й арештами та вбивствами. Було виселено біля 150 тисяч людей, вбито 655 осіб, заарештовано 3873, з яких до страти було засуджено 443 українці. Було вивезено все українське православне та греко-католицьке духовенство.

Розселяли українців в старі зруйновані будинки не більше 3-х родин в одному селі, обов'язково віддалених одне від одного, не ближче 50-ти км від кордону і 30-ти км від міста. За спробу покинути нове місце проживання ув'язнювали у горезвісному концтаборі Явожно. Заборонялись українські церковні відправи, навчання та спілкування українською мовою.

Акція «Вісла» – це ще одна чорна сторінка в історії, що відображає політику геноциду проти українського народу.

Святослав Левицький.

Акція «Вісла» – це ще одна чорна сторінка в історії, що відображає політику геноциду

ТИ НІКОЛИ НЕ ПОВЕРНЕШСЯ ДОДОМУ...

Правда про сумнозвісну спецоперацію “Вісла” стала відома лише через десятки літ

...28 квітня 1947 року. Четверта година ранку. Десятки сіл на Лемківщині, Надсянні та Холмщині, де здавна проживали українці, оточили польські війська. Ніби грім з ясного неба, лунає наказ: “Українцям дві години на збори”. Плач дітей та жінок, гуркіт фір, а потім — довга дорога в “товарняках” під конвоєм. Вагони з худобою та людьми прямували в невідоме...

Десятки тисяч людей, українців, за лічені дні втратили все — будинки, майно... Втратили землю, на якій жили століттями.

За таким сценарієм розгорталися події 70-річної давності, що більше відомі нині як акція

“Вісла”. В її результаті з обжитих українських земель південно-східної частини Польщі переселили майже півторасти тисячі осіб.

Згадати ці події та окреслити причини такого нелюдського вигнання ми попросили виконавця обов’язків директора Інституту українознавства імені І. Крип’якевича НАН України, доктора історичних наук, професора Миколу Литвина та відомого історика, дисидента Валентина Мороза.

— **Чому операція “Вісла” почалася саме навесні 1947 року?**

М. Литвин: — 28 березня того року українські повстанці вбили польського ген. Сверчевського. Це й стало пропагандистським приводом та обґрунтуванням для влади широкомасштабної військово-політичної операції “Вісла”.

Спершу ця операція мала іншу назву — “Схід”. Але згодом акція набула криптоніму “Вісла”. Для її практичної реалізації було створено операційну групу “Вісла”.

Аналіз документів і ходу операції засвідчує, що спеціальну ухвалу Політбюро ЦК Польської робітничої партії від 29 березня 1947 року і постанову Президії Ради Міністрів



від 24 квітня швидше за все узгоджено з керівництвом СРСР та Чехословаччини.

Показово, що операція повинна була насамперед денаціоналізувати українські етнічні землі.

В. Мороз: — Сталін віддав ці землі полякам, а вони вирішили прогнати українське населення з етнічних українських земель. Це без сумніву. Додалося ще й те, що між Першою та Другою світовими війнами український повстанський рух розгорнувся і став не тільки національним, але й націоналістичним. Тоді польська влада зрозуміла, що український етнічний елемент, який компактно проживав на цих територіях, — це небезпечна річ.

— *Скільки українців депортували тоді?*

М. Литвин: — Загалом у рамках операції “Вісла” депортували, за різними даними, від 137 до 150 тисяч осіб. Найбільш активних — передусім патріотично налаштованих селян, представників інтелігенції — ізолювали в Явожно, на території філіалу колишнього гітлерівського концентраційного табору в Освенцімі.

Списки депортованих складали швидко, не перевіряли й відразу передавали командирам груп для реалізації операції. Ешелони з українцями супроводжував військовий конвой. Однак в умовах холоду й антисанітарії до нового місця не доїхали сотні людей — лемків, надсянців, холмщаків.

Влада намагалася якнайшвидше асимілювати депортованих — розпорошувала українські сім’ї, щоб вони не створювали компактних національних груп і їх кількість не перевищувала 10% жителів сіл. Українцям також заборонили оселятися у 50-кілометровій зоні від сухопутного і 30-кілометровій — від морського кордонів.

— *А де оселяли українців?*

— Ось це була чи не найскладніша проблема, з якою зіткнулися переселенці після прибуття на нове місце проживання. Шукали вільні й не знищені у війну житлові та господарські будівлі. Такі господарства потребували капітального ремонту, а надані владою кредити не відповідали масштабам і темпам відбудови.

В. Мороз: — Понад те, поляки приховували, що можна було брати безповоротну позику, допомогу на відбудову. Багатьом переселенцям довелося не один місяць ночувати просто неба чи в землянках, допоки збудували бодай якесь житло.

— *Які наслідки операції “Вісла”?*

— До речі, цій акції передувало ще кілька етапів виселення українців із Надсяння, Лемківщини, Холмщини та Підляшшя. Куди і чому їх депортували?

М. Литвин: — Крім нового радянсько-польського кордону, три керівники анти-

гітлерівської коаліції схвалили на Кримській конференції 1945 року необхідність депортації населення.

Умовно можна визначити чотири етапи переселення. У ході першого (жовтень 1944-го — липень 1945-го) українців із території сучасної Польщі переселяли до УРСР.

Більшість польських і частково українських авторів охарактеризували це виселення як відносно добровільне. Соціально незахищені громадяни (малоземельні, безземельні, що втратили житло та худобу) та ті, хто дотримувався лівих поглядів, повірили агітаційно-пропагандистським заходам польської цивільної і військової адміністрацій.

До термінового виїзду спонукали й регулярні рейди-грабунки новоствореної польської міліції, а також мобілізація до Армії Людової чоловіків 1921—1924 року народження, яку українське населення Надсяння, Лемківщини та Холмщини бойкотувало. Неможливо було жити й у селах, які знищувало польське підпілля у першій половині 1944 року. Лише на Грубешівщині зруйнували 27 населених пунктів.

Радянофільські настрої підживлював план керівництва УРСР, сформульований наприкінці весни 1944 року. Він полягав у тому, аби провести новий кордон, що захопив би регіон довкола Холму. Хрущов намагався переконати Сталіна у створенні Холмської області в складі УРСР. Він посилався на той факт, що більшість населення регіону — українці, котрих постійно переслідували поляки. І щойно в липні 1944 року Червона армія увійшла до прикордонної зони, було організовано своєрідні референдуми, численні петиції та листи місцевих українців до Києва і Москви стосовно приєднання Холмщини до УРСР. Однак такий план в Москві не схвалили.

— *І відтоді депортація почала набувати ознак насильницького характеру?*

— Це почалося у вересні 1945-го — листопаді 1946-го. Тоді переселення в УРСР здійснювалось за участю війська та інших репресивно-силових структур. Польська влада залучила до цього процесу не менш як 27

батальйонів. Переселенців, крім західних областей (Волинської і Ровенської), розселяли на сході і півдні країни, переважно в Запорізькій, Дніпропетровській, Херсонській, Одеській, Миколаївській. Тобто там, де відчувалася гостра господарська потреба в робочій силі та де було вільне, але малоприсадне житло, яке зосталось після депортацій у 1930—1940-х роках родин із німецьких, татарських, грецьких, болгарських і єврейських поселень.

Третій етап депортації тривав, як уже згадував, від квітня до жовтня 1947 року, коли в ході операції “Вісла” брутально вивезли українців на так звані понімецькі землі Польщі.

Четвертий, заключний, відбувся під час врівнювання польсько-радянського кордону 1951 року в районі Устриків Дольних.

Загалом учасниками переселенсько-депортаційних акцій 1944-1951 років стало понад 700 тисяч українців.

Леся Ясинчук

(„Експрес” № 46 (6323), фото УНАН)

Із спогадів свідків тих подій:

Григорій Горох, на період переселення, 1945-го, йому було 7 років:

“Іхали ми у “товарняках” кілька днів. Як і на це були причини — не знаю, напевне, були знищені мости. А іхали ми три дні. За час дороги дуже добре пам’ятаю воші. Страх як багато їх було у потягу. Заїли вони нас. Одного разу стрийко казав батькові, що спалив частину свого одягу. А тато застеріг його: “За тиждень узагалі без одяжі лишишся!”

За той час, допоки ми добиралися, наш поїзд грабували два рази: одного разу — ще в Польщі, а другого — уже в радянській Україні, під Золочевом. Не знаю, хто саме нападав на потяг, але односельці відбили той напад”.

Володимир Серета, мав на той час 12 років:

“Одразу після війни був у нашому селі великий страх. Ми мали сусіда-поляка — дуже поміркованого чоловіка, з котрим наша родина жила у злагоді. Коли приходили упівці, поляк ховався у нас, а коли — поляки, батько переховувався у його хаті.

Пам’ятаю найтрагічніші дні мого життя. Батька — як українського патріота, активіста — заарештували. Шість днів він був під арештом. Увесь той час ми з мамою переживали особливо

МОВЧАТЬ БЕСКИДИ

...І співали. І лунала рідна мова...
Мова села, мова тата-няня, діда.
Як багата вона і як кольорова
Знають верхи й ліси наші у Бескидах...

Сорок сьомий. «Акція Вісла». Гріх в Карпатах...
Плачуть села. В вогню й крові Лемківщина.
Поляк забув свою християнську святість
Вирвав людей і розкинув по чужинах .

Зодягнувшись в пам’ять предків несучи слово
Те, яке горами ходить тихо нині...
Не почуте, не збагнене, загадкове...
Про події над Сяном і в Лемківщині.

Спішать роки. Мовчать хрести в хащів тіні.
Про минуле в ніч говорять сич і сови.

Василь Шлахтич

важко. Заступилися за тата багаті сільські поляки, місцева інтелігенція. Завдяки їм батька відпустили. Потім він розповідав, як у поліції уночі його били дошками — задля задоволення.

Одного дня до нас на подвір’я прийшли солдати і наказали всім за кілька годин зібрати речі й виїжджати. Ми залишили велику господарку. Мали аж п’ять корів, незліченну кількість кролів, які я доглядав. Усе лишили.

Привезли нас у село Байківці, за кілька кілометрів від Тернополя. Оселили в глиняній хаті, що подібна на ту, які були в часи Шевченка. Дві сім’ї, десять осіб, запхали до невеличкої такої хатини. Кімната нашої родини була дещо більшою, але п’ятеро сусідів жили в приміщенні, яке мало 12 “квадратів”. Їм було ще важче.

На щастя, у селі Байківці трапились добрі люди. Вони на перших порах нам допомагали”.

(<http://www.volfoto.inf.ua>)



Петро Тима, голова Об'єднання Українців у Польщі: «Реваншистські сили хочуть виправдати операцію “Вісла”»

У квітні 1947 року розпочалася одна з найтрагічніших сторінок в історії українців, які проживали на території Польської народної республіки: операція з примусового виселення українців зі своїх етнічних земель на північ і захід Польщі під назвою “Вісла”. Виселення 150 тисяч українців, яке часто супроводжувалося вбивствами і розміщенням людей у концтаборах, було покаранням за діяльність на цих теренах УПА, а формальним приводом до початку операції стало вбивство в березні 1947 року відділом УПА тогочасного заступника міністра оборони Польщі Кароля Сверчевського.



Петро Тима

Попри те, що в часи демократичної Польщі операція “Вісла” вже неодноразово була названа (як на рівні парламенту, так і на рівні президентів країни) злочином польського комуністичного режиму, сьогодні польська влада намагається уникати цієї теми і на відзначення 70-річчя злочину не проводить жодних пам'ятних урочистостей, як це було раніше. Крім того, різноманітні націоналістичні організації Польщі останнім часом активно вимагають скасування рішення Сенату Польщі 1990 року про засудження операції “Вісла”.

Чому так відбувається, в інтерв'ю Укрінформу розповів голова Об'єднання українців у Польщі (ОУП) Петро Тима.

“ВІСЛА” ТОРКНУЛАСЯ УСІХ УКРАЇНЦІВ У ПОЛЬЩІ

- Пане голово, в цьому році на 70-річчя відзначення операції “Вісла” уряд Польщі не виділив жодного злотого, хоча на попередні річчя (60 і 65 років) польські владні коаліції знаходили на це кошти. Що це може означати?

- Перш за все, треба підкреслити, що ця тема є основною у післявоєнній історії українців Польщі. Щоб у цьому переконатися, достатньо почитати стенограми з'їзду Українського суспільно-культурного товариства (попередник ОУП - *ред.*) 1956 року, де основною темою, яку піднімали українці, було засудження операції “Вісла” і повернення українців на свої землі. Вона торкалася усіх: у нас немає в Польщі української сім'ї, яка тим чи іншим чином не постраждала від операції, чи то перебуваючи у концтаборі в Явожно, втративши майно тощо. Після операції “Вісла” теж мали місце репресії та переслідування. Взагалі, вся державна політика комуністичної Польщі до 1956 року мала ознаки повної і тотальної

асиміляції українців, а опісля - асиміляції в обмеженому вигляді. Це все вплинуло і сьогодні впливає на долі представників української громади Польщі. Демократичні перетворення в Польщі 1989 року означали початок відкритості й усвідомлення державними структурами цієї теми. Відтак, було прийнято резолюцію Сенату 1990 року, в 1997 році - заяву польських інтелектуалів, зосереджених навколо впливового на той час часопису “Паризька культура”. У тому ж 1997 році під час проведення у Варшаві I-го Конгресу українців Польщі, його учасників прийняв тодішній президент Александер Квасневський.

- Тобто зараз спостерігається очевидний регрес...

Спостерігається небажання держави на різних рівнях якось відреагувати на річчю операції “Вісла”.

- Абсолютний регрес у всіх можливих параметрах, а гроші тут є тільки одним із показників цього. Відразу можна було б сказати, що це питання негативної риторики польської влади стосовно УПА. Але це не так, оскільки

коштів на відзначення не отримали також товариство лемків, тобто русинська організація з міста Лігниця, не отримав також музей у селі Зиндранова, який хотів зробити фотовиставку по операції “Вісла”. Це по-перше. А по-друге, немає жодних пояснень, це рішення не було якимось чином обгрунтовано. Часом у грантовій системі є різні зауваження від грантодавців: кошторис не такий, програма не доопрацьована, чи навіть пріоритети міністерства на рік можуть іншими. Але ж ні - не відбулося жодної дискусії на рівні комісій, яка оцінює проекти. Незалежні експерти запитували МВС Польщі (МВС опікується нацменшинами і розподіляє для них кошти - *ред.*), чому так сталося, але не отримали відповіді. У свою чергу, ми також запитували на спільній комісії уряду і нацменшин – чому так, але заступник глави МВС порадив подавати апеляцію. Усі зацікавлені організації подали апеляцію, але це також не дало жодного результату. Держава відмовилася інформувати про причини такого рішення.

Водночас, спостерігається небажання держави на різних рівнях якимось відреагувати на річницю операції “Вісла”. Хоча в 2007 році з цього приводу буда спільна заява президентів Качинського і Ющенка. Тоді ж відбулося богослужіння у президентській каплиці з цієї нагоди. Тобто різниця у ставленні до цієї події кілька років тому і зараз очевидна. Інститут національної пам’яті Польщі (ІНП) - державна інституція, яка займається історією, також в цьому році не проводить жодних офіційних заходів. Хоча в минулі роки ІНП організував конференції у замку Красічин (поблизу Перемишля - *ред.*), публікувалися матеріали про акцію “Вісла”. Цього року не маємо нічого....

“ВІСЛА” І СУЧАСНИЙ ВИМІР ПОЛІТИКИ

- З іншого боку, спостерігається зворотна тенденція - намагання виправдати цю операцію...

Є й звернення польських істориків та експертів із визначеннями, що операція “Вісла” була слушною.

- Так. З іншого боку, спостерігається активність радикальних сил, які на різних рівнях намагаються здійснити реванш у цьому питанні. Наприклад, лідер Національного руху Польщі Роберт Вінницький (позафракційний депутат Сейму - *ред.*) каже, що треба відмінити резолюцію Сенату 1990 року і взагалі переглянути ставлення польської держави до операції “Вісла”. Є також звернення польських істориків, експертів й інших осіб до маршалків Сейму і Сенату з визначеннями, що операція “Вісла” була слушною, і під ці тези проводять конференції, публікують дослідження.

Тобто регрес спостерігається на кількох рівнях, попри те, що до річниці ще понад місяць. Про справжнє ставлення польської влади до операції “Вісла” буде відомо 28 квітня - у річницю цієї події, і як на неї відреагують прем’єр-міністр, маршалки обох палат парламенту.

З іншого боку, спостерігається дуже активна політика польської держави в інших історичних питаннях.

- Власне, це досить цікаво. Досить нелогічним виглядало б замовчування з боку держави операції “Вісла”, на фоні дуже активної історичної політики чинного польського уряду?

Є питання - настільки далеко заїде цей реваншизм

- Так. Але ще більший парадокс полягає в тому, що, з одного боку, чинна влада сильно й досить однозначно засуджує нелегітимність післявоєнної Польщі, злочини комуністів, навіть вживається поняття окупаційного режиму. Наприклад, в дискусії щодо концентраційних таборів у Польщі вони кажуть, що це були не польські, а комуністичні табори. У той же час, є представники партії влади, які кажуть: комуністична Польща була нелегітимною, але операція “Вісла” була проведена у відповідності до національних інтересів Польщі. І на цьому грають радикальні організації, які в Перемишлі та інших містах країни кажуть, що не можна повністю засуджувати комунізм.

Ще в 90-х роках минулого століття був опір проти резолюції Сенату щодо операції

“Вісла”, але тоді це були маргінальні організації чи політичні сили на кшталт Союзу лівих демократів чи Польської селянської партії. Натомість зараз ми маємо реванш цих сил у майже усіх політичних партіях, можливо крім ліберальної партії “Сучасна” (.N). Зараз у публічному просторі повертається комуністична риторика - “банди УПА” замість УПА, а пам'ятники вояків УПА знову стають елементом побудови історичного минулого. Тобто ситуація є неоднозначною.

Влада на місцевому рівні у Підкарпатському воєводстві Польщі не хоче повертатися до операції “Вісла”, оскільки виникають питання, пов'язані з майном, злочинами, які мали тоді місце. Тобто ця справа має сучасний вимір, і на нього також треба дивитися у площині критичного ставлення до власної історії. Але є питання, настільки далеко заїде цей реваншизм.

- Ви не змирилися з відмовою польської влади підтримувати цю подію на урядовому рівні й хочете це робити на громадських засадах. Хто вам надає підтримку?

Частина наших друзів сказала “досить”, треба мати альтернативний план

- Передовсім, це не була наша ідея, адже ми сподівалися, що правила є нормальними. Але частина наших друзів сказала “досить”, треба мати альтернативний план. І так з'явилася ідея почесного комітету, громадянська позиція членів якого є давно відомою. До нього увійшли Кристина Захватович-Вайда (дружина режисера Анджея Вайди - *ред.*), письменник Анджей Стасюк, який у своїй творчості часто звертається до питання Бескидів, виселення лемків. Серед них є також Данута Куронь (дружина відомого політика і громадського діяча Яцека Куроня - *ред.*), Адам Боднар (речник громадянських прав у Польщі - *ред.*), батько якого був виселений в рамках операції “Вісла” та багато інших. Ці люди дали згоду на підтримку акції збору коштів і упродовж короткого часу нам вдалося вже зібрати 22 тисячі злотих (5,5 тис. дол.), і цей процес триває й надалі.

Дуже добре ситуацію, що склалася довкола операції “Вісла”, сприйняли польські

ЗМІ. Про це написала Gazeta Wyborcza, потім до неї підключилися інтернет-портали, журнал Polityka, видання Rzeczpospolita, тощо. Тобто є громадські організації, журналісти й науковці, які не залишають цю тему. Також Інститут політичних досліджень Польської академії наук проводитиме конференцію на тему операції “Вісла”. Це прояв того, що тема серйозна, і не лише українці хочуть про це говорити.

ВІДЗНАЧЕННЯ “ВІСЛИ” МАТИМЕ УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКИЙ ХАРАКТЕР

- Іншими словами, замовчати цю тему не буде змоги...

- Ні. Й навпаки, всупереч очікуванням ініціаторів цього реваншу, відзначення матимуть українсько-польський характер. Я розумію, що вони переслідували ідею, аби ми були неспроможними відзначити цю річницю, зробили її у мінімальних масштабах, лише у своєму вузькому колі. Умовно кажучи, вони хотіли нас загнати у своє національне гетто, щоб ми побідкалися, провели панахиду і розійшлися по домівках. Натомість, зараз ми маємо підтвердження від колишніх депутатів, дисидентів, що вони приїдуть на відзначення річниці до Перемишля. Музей в місті Елк ініціював проведення науково-популярної конференції на тему “Вісли”. І представники музею не відмовилися від своєї пропозиції, попри те, що попереджали їх про відсутність у нас коштів. Так само в Явожно будуть заходи біля пам'ятника жертвам концтабору, який відкрили президенти Кучма і Кваснєвський. Там ми хочемо також провести заходи культурно-освітнього характеру. Відповідні заходи також відбудуться у місті Хшанув, де з'явилася перша після примусового виселення українців греко-католицька церква. Цю тему також візьмуть на озброєння польські організації, яким це не байдуже. Це буде прояв активності громадянського суспільства.

- А як детально виглядатимуть центральні урочистості?

Підніматимемо питання антиукраїнських настроїв, оскільки вони є, і ми не можемо вдавати, що вони відсутні.

- Центральним пунктом буде проведення третього Конгресу українців Польщі у Перемишлі. Як організатори ми хочемо запросити на нього усі українські організації, у тому числі й емігрантські. Свою участь вже підтвердив президент СКУ Євген Чолій, запросимо також міністра культури України Євгена Нищука, щоб обговорити ідею створення на базі Народного дому в Перемишлі Центру української культури прикордонних земель.

По-друге, це буде нагода поговорити на науковому рівні про різні аспекти сучасного існування української громади в Польщі. Адже спостерігається зростання кількості українських мігрантів у Польщі, маємо проблеми мовної асиміляції, зростає тут кількість українських організацій. Зараз у Польщі не менше 10-ти українських організацій, які упродовж року ведуть реальну роботу. Отже, це не є чимось новим. Крім того, мігранти з України є в різних кутках Польщі, а тому постає питання співпраці, взаємопізнання. Крім того, підніматимемо питання антиукраїнських настроїв, оскільки вони є, і ми не можемо вдавати, що вони відсутні.

- **Чи ви не побоюєтесь провокацій з боку радикалів на кшталт тих, які сталися торік улітку, коли на українську процесію в Перемишлі напали декілька груп молодиків?**

- Це питання до польської держави. Ми звернулися до Агенції внутрішньої безпеки і канцелярії президента Польщі і нагадали про негативний досвід 26 червня у Перемишлі, коли поліція не справилася зі своїми обов'язками, і це призвело до агресії. Зрештою, міністр ур-

яду в справах рівних прав Адам Ліпінський сам запропонував взяти на себе роль особи, які контролюватиме цю ситуацію. Отже, польська влада про це знає, а як відреагує - складно сказати. З нашого боку ми намагаємося зробити так, щоб про подію знали всі владні органи. Наприкінці березня у Перемишлі відбудеться виїзне засідання комісії Сейму у справах національних та етнічних меншин, тобто за місяць до заходів будемо про це говорити. На цю зустріч будуть запрошені представники місцевої влади, поліції.

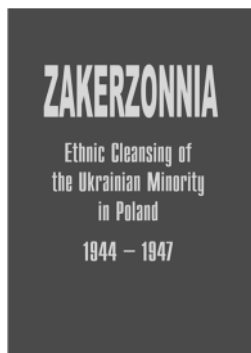
- **Чи ви очікуєте на якусь участь Української держави у відзначенні 70-річчя операції “Вісла”?**

- МЗС України виділило нам кошти на наукову конференцію у Перемишлі. Як я вже сказав, ми запрошуватимемо міністра культури Нищука, депутатів Верховної Ради з українсько-польської міжпарламентської групи. Зараз ми перебуваємо на етапі формування програми.

Але загальна ідея є такою: операція “Вісла” торкнулася громадян Польщі українського походження, оскільки найбільш хибним є порівнювання якимось чином “Вісли” до Волинської трагедії - це дві різні події. Ми повинні говорити з польською державою про операцію “Вісла” як громадяни цієї країни, а не зводити це питання до українсько-польських відносин, якихось “футбольних” змагань: ми вам про кривду “Волині”, а ви нам про “Віслу”.

Юрій Банахевич, Варшава

*(За інтернетовою сторінкою
www.ukrinform.ua/rubric-abroad/2197190)*



Заходами ООЛ і ФДЛ в Америці вийшла друком книжка

“ZAKERZONNIA

Ethnic Cleansing of the Ukrainian Minority in Poland 1944-1947”.

Книжку, присвячену акції “Вісла”, англійською мовою, в твердій оправі, 288 стор., під редакцією історика проф. Тараса Гунчака, можна замовити висилаючи чек виписаний на **ODLWU, Inc.** на суму \$30.00 (\$25.00 + \$5.00 пересилка) до **ODLWU, Inc. (Book), P.O. Box 7, Clifton, NJ 07015**

Просимо чітко подати свою адресу та число телефону.
Якщо є питання – просимо телефонувати до Василя Гаргая 973-772-3344

БУДІВНИЧИЙ ДЕРЖАВИ

*Історична повість з XII ст. (Виїмок)
(Продовження з попереднього числа)*

VI

Сяніцький тивун встав наступного дня рано, як звичайно, і пішов з биричами* та отроками оглянути княжі клуні й державні кладівки.

Сьогодні мав розпочати відбір княжого полюдія, тобто, державної данини.

Якраз були визначені села: Дубрівка, Чертежне, Теречча, Согорів, Половці та Юрїївці.

Села ті платили полюдіє льоном, і якраз кільканадцять підвод приїхало раненько й задержалися перед замком, до якого стяганий міст ще не був наладнаний.

Смерди станули перед мостом, позлізали з возів, зачали тріскати з бичів на знак, щоб їм відчинили браму й наладнали рухомий міст.

Княжі отроки, почувши тріск бичів, відчинили брами, наладнали рухомий міст і впустили вози на замковий дитинець.

Тивун із биричами підійшов до возів, придивився уважно людям, оглянув привезене добро й почав відбирати полюдіє.

Робота йшла жваво й при тому всі весело жартували. Смерди подавали гарні, як золото, повісма льону, а биричі числили в'язанки по в'язанках і укладали їх у клунях. Як одне село зложило свою повинність, биричі заглядали до карбованих реєстрів, чи справедливо, по припису, віддана княжа належність.

Опорожнені вози виїжджали за браму, а на їхнє місце заїжджали інші. Робота ця відбувалася справно майже до самого вечора. Надужиття не було жадного, повинність віддали добровільно та охоче. Згадані села розуміли свої обов'язки супроти держави.

Не так було в дальше віддалених від города селах. Биричі мусіли їздити зі зводом озброєних отроків і змушувати силою населення, щоб здавало княжу повинність. Ще гірше йшов відбір полюдія шкірами й зерном. До сіл Одрехової, Токарні, Синяви, Пулав, Карликова, Липівця та інших вислано кінних післанців, які, трублячи, сповіщали, що приїхали по збір шкір. Щойно на настирливе домагання кінних післанців зібрала сільська старшина данину й відвозила на сяніцький замок. Полюдіє, плачене збіжжям, звозили інколи дарабами Сяном та Ославою.

Найтяжче було зібрати бортне від древолазів.** Ті лісні промисловці жили звичайно у високих горах, промишляли дикими бортями,** часто переносилися з місця на місце. Віск і мед продавали заграничним купцям, які з'їжджалися на славні сяніцькі ярмарки. З древолазами треба було входити в добровільні умови й вимінювали в них віск і мед за збіжжя. До древолазів мусів тивун посилати метких людей, які вміли винайти їхні криївки, де вони тримали запаси воску й меду. Деякі подальші гірські оселі не встигли на час звести полюдія, бо в них збір хлібів відбувається щойно восені. Тоді тивун ім'ям князя назначував час і місце збору данин, по котрі вибирався сам зі своїм почотом у найдальші закутини лемківської землі.

Виїзд такий бував завжди веселий. Тивун запрошував тоді знатніших боярів, сусідів з жінками й дітьми, щоби бодай раз у рік побачитися з людьми, поговорити з ними, повеселитися.

Цього року запрошений був соцький Іларій із жінкою й донькою Гориславою. Ціле

** Бджолярі, що по лісах, на деревах, мали вулії.

*** Борти – круглої форми вулії, що були в пнях дерева.

* биричі – скарбові урядовці, княжі тайні агенти.

товариство сіло на вистелені сани. На інших саях посідали озброєні отроки й по м'ягенькім снігу поїхали збирати полюдіє.

День був погідний, морозний, сонце світило ясно, але не гріло. Мужчини окутані в ведмежі кожухи, жінки в лисячі опанчі, отроки в баранячі півшубки, весело тріскали з бичів, їхали чвалом, серед реготу та співу лемківських пісень доіванчепільського* вірника** по полюдіє.

VII

Могучий розцвіт Галицької держави не подобався в тих часах нашим сусідам, західнім, полудневим, і навіть північним і східнім, своякам князя Володимирка, що походили з того самого княжого роду. Сотки барж, кораблів і лодок, що під княжим чи державними знам'ям плавали Дністром і Чорним морем, кололи в очі всіх. Вони привозили всяке добро з південних країв, як золотом і сріблом мережені матерії, в які одягалися розбагатілі бояри та галицьке міщанство. Княжі і боярські пивниці були повні полудневих овочів, фіг, гранат, дактилів, помаранч тощо. Княжа каса наповнювалася з дня на день золотом та сріблом. Княжий замок блистів від дорогої посуду. Народ жив в достатках. Це була одинока в тому часі держава в Європі, в котрій не було бідних, ніхто не нарікав на гніт, на данини. Мануїл, цісар у візантійській державі, дорожив приязню свого свата так, що крім родинних зв'язків, заключив з ним зачіпно-відпорний союз. В доказ цієї приязні цісарева Ірина казала зробити для свого брата золотокований престіл, який привезло до Галича осібне посольство. За приязнь з князем Володимирком почали побиватися також деякі східні вододарі, як державці Багдаду і Трапезунта для нав'язання торговельних зв'язків, бо їм дуже смакував хліб із подільської пшениці, а ще більше подобалося тисове деревоо з карпатських гір на будову кораблів.

* Іванчеполе, колись українська оселя, нині Івоніч, польське купелеве містечко.

** Повірений урядовець в княжих ділах.

Тому наші сусіди почали гострити собі на нас зуби і вічно шукати зачіпок. Князь Володимирко, доки не станув сильно на ногах, виминав усякі зачіпки, а пильнував лише добробуту своєї держави, пильнував щастя підданих.

Він закладав нові города, розбудовував судна, розвивав торгівлю, надавав купцям різні привілеї й ніколи без користи для себе не вміщуватися до чужих справ. Час від часу радився свого сина, коли йшлося про прикрасу города на грецький лад. Тоді приїжджав Ярослав з Перемишля й перебував не раз по кілька місяців у Галичі. Тоді батько і син у сердечних розмовах радили над прикрасою будівель. Не раз сідали обидва на коней, виїжджали за мури горда й радили над його забезпеченням. Хотіли зробити Галич ніколи нездобутою кріпостю.

У способі переведення намічених проєктів в діло обидва в дечому різнилися. Володимирко, більш гвіркий і скорий, хотів, щоб майстрам все під рукою горіло. Ярослав, більш розважний і осторожний, не міг ганити відразу плянів свого «многоглаголивого» батька; вичікував, аж батько охолоне з першого захоплення, тоді піддавав свій проєкт.

Батько, побачивши, що син має слухність, годився на його погляди. Радів в душі, що Господь дав йому мудрого сина і звільнив його з перемиського намісництва та тримав його при собі в Галичі.

Раз обидва зробили довшу прогульку, об'їхали на конях більшу частину держави, заглядали до всіх городів, як там живе народ... В часі такої поїздки придивлялися обидва будівничі нашої держави роботі своїх урядовців, чи не кривдять вони народу, чи не накладають більших данин, як він наказав. Перевірили граничну сторожу, чи виконує свої обов'язки, придивлялися праці селян, чи свочасно орють, чи своєчасно збирають плоди землі, чи вміло їх зберігають. Всюди, де треба було, князь особисто робив людям суд на місці. Така невсипуща праця перших будівничих нашої держави піднесла впродовж одного десятка літ галицьке князівство дуже високо.

Це не було в смак київському великому

князеві Всеволодові Ольговичу, відвічному противникові наших «ізгоїв» – князів Ростиславичів, що то зачали так скоро поростати в пір'я.

Нещастям Києва була часта зміна престолу. Різні претенденти з двох сильно розроджених княжих ліній, Ольговичів і Мономаховичів, хотіли бути великими князями, хотіли панувати в Києві. Не один із тих честолюбців, на підставі нещасливого права сеньорату, хапався нераз різних підступів, щоб з Києва вигнати свого суперника й самому засісти на великокняжій престолі. Однак по кількох місяцях той щасливець утікав з Києва перед іншим, сильнішим, суперником. Тоді кожний забирав із великокняжого терему з собою все, що цінніше, залишаючи нераз противникові голі стіни. Тоді новоприбулий такий «великий князь» брався нераз за просту грабіж своїх підданих, від чого населення дуже терпіло. Тому в половині XII ст., деякі розважніші люди почали виходити з Києва, шукаючи собі інших, щасливіших осідків. Дехто виносився на Суздаль, заманений тамошніми князями опікою на спокійне життя, дехто вибирався до Великого Новгорода, де під охороною тамошніх законів міг свobodно торгувати; а найбільше переїжджали люди до розцвітаючого Галича, під сильну руку князя Володимирка, де могли спокійно жити і дороблятися мирним трудом.

Добившись великокняжого престолу, Всеволод Ольгович зачав переносити князів із уділу на уділ. Таким способом переніс волинського князя Ізаслава Мститиславича (Мономаховича) до Переяслава, а свого сина Святослава, настановив на Волині. Ця переміна не сподобалася нашому Володимиркові тому, що не хотів мати в сусідстві князя з лінії непосидючих Ольговичів. А що перговори, започатковані в тій цілі не довели ні до чого, настала між ними війна.

Великий князь Всеволод добре бачив, що Володимирко росте понад силу, що держава його прибирає на могутності і добробуті, при чому становище Всеволода блідне. Отож хотів конечно свого «підручного» князя, до того ж «ізгоя», поборкати, упо-

корити, відобрати йому деякі уділи, а передусім відсунути його від моря. В тій цілі змобілізував проти Володимирка усіх підчинених собі князів, сам став на чолі того союзу і виповів нашому Володимиркові війну. На поклик великого князя Всеволода стали його два брати, князі Ігор і Святослав, син його Святослав, князь Володимир Давидович, князі Борис і Гліб Володковичі, князь Ростислав Глібович, намовив також відвічних противників Ольговичів – князів В'ячеслава та Ізяслава Мономаховичів, князя Рослислава Мститиславича, накінець свого зятя, польського князя Владислава Болеславича краківського. Словом, ціла тодішня Русь і Польща завзялися на нашого будівничого держави – Володимирка! Щоб цілком його знищити, відправив великий князь Всеволод князя Ізяслава Давидовича в степи, призвати на поміч диких половців. Така велика сила вирушила зі сходу, півночі і заходу в землі галицького князівства й розтаборилась по лівій стороні ріки Серету, вище Теребовлі. Будівничий нашої держави зайшов дорогою своїм противникам і отаборився по правій стороні Серету, призвавши собі на поміч полк свого тестя, угорського короля Белі. Це було щось жахливе дивитися, як сини того самого народу зійшлися з просторів української землі, щоб себе взаємно вбивати...

Один тиждень війська стояли проти себе й не мали відваги зачіпати один одного. Якось глибоко укрита, на дні душі князів і воїнів іскра не дозволила розливати братню кров. Великий князь Всеволод, сідоглавий, найстарший віком князь, батько всіх наших князів схаменувся... З його намови, його союзні князі посилали послів до нашого Володимирка, щоб упокорився перед великим князем, приїхав до нього й зложив йому поклін, як своєму зверхникові.

Володимирко довго роздумував над пропозицією. Час від часу м'якнув, як віск. Жаль було йому проливати кров рідного брата. Замкнувся у своїм шатрі і довго довго думав. Йому жаль стало його невсипущої праці, котру сусіди хочуть за одним замахом меча знищити, замінити в

румовища його цвітучі міста й села. Йому жаль було крові кожного отрока, кожного вояка, що можуть прислужитись його державі. В кінці цієї задуми прийшла йому на думку для його рідного стрийка, князя Василька Теребовельського, що так легкодушно повірив своє життя своїм рідним, і вони його осліпили.

– Не смію! Не можу повірити свого життя великому князеві, до якого не маю довір'я! Не лишу своєї держави на поталу долі!

Це сказавши, вийшов з намету до послів великого князя Всеволода і рішуче заявив:

– Того всього не хочу й слухати ні видіти та не хочу їхати поклонитися йому.*

Alea jacta est. **

Вороги стояли проти себе знову цілий тиждень, і жодна сторона не хотіла другої зачіпати. Одні і другі боялися переправи через Серет, щоб не бути переможеним. Врешті Володимирко рішився заманити противника в Гологорі й там, на «Рожнім Полі» звести бій, маючи за собою сильно укріплений Звенигород, опісля Галич і Перемишль. Тому посував свої полки до джерел Серету в Гологорі, а за ним рівномірно посувалися противники. Великий князь Всеволод не міг прияти битви між горами, тиснув Володимирка на захід, поза «Рожнє Поле».

В той час приніс великому князеві вістку князь Ізяслав Давидович, що прибув з наня тими половцями, що по дорозі здобули городи Володимирка – Ушицю і Микулин.

Довідавшись про те, Володимирко посунувся далі на захід, майже до стіп самого Звенигорода, і там рішився звести битву зі своїм противником, тим більше, що його військо, на чолі котрого йшов сянницький полк під проводом улицького соцького, Іларіона, закривала болотниста річка Білка й тіністі багна, за ними був сильно укріплений город Звенигород з двотисячною залогою. Перед ними тягнулися високі гори, що їх мусіли

зайняти війська противника, які не привикли битися в гористій околиці.

Великий князь наказав своїм полкам поставити вночі гати* й по них перейти болота, обійти галичан бічним ходом і вдарити на їх зади. Таким способом заволодів узгір'ями Давидова, Шоломії, й Черепина та перетяв галицьким полкам зв'язок із Галичем та Перемишлем.

Галичани затривожилися. Огорнула їх зневіра. Все втрачене, пропала наша праця...

– Рятуй нас князю, знищать увесь наш і твій доробок, «ми тут стоїмо, а вони візьмуть наших жінок»** – казали бояри.

Князь Володимирко був свідомий зі свого важкого положення. Жаль йому було своєї праці, жаль цвітучого Галича, тим більше, тим більше, що працю свою уважав ще не закінченою.

Думав, що ліпше... Чи непевний вислід меча, чи хитрістю побити свого противника, що жадав тільки поклону й узнання своєї зверхности, як вітця.

Володимирко довго вночі думав і постановив рано досягнути свою ціль

Раннім ранком післав свого улюбленого друга, боярина Тимофієвича до брата великого князя Ігоря з тим, що Володимирко не хоче противити братньої крові й покоряється великому князеві. За те Володимирко обіцяв Ігореві допомогти йому по смерті Всеволода засісти на великокняжому престолі в Києві.

Великий князь, непевний воєнного вислід, пристав на проект свого брата Ігоря, під тою умовою, що Володимирко заплатить йому тисячу чотириста гривень срібла, як зворот його воєнних видатків.

Князь Володимирко погодився та ті умови і такою хитрістю він забезпечив своїм підданим спокій.

(Далі буде)

* Так записано в Іпатіївському Літописі.

** Рішено, постановлено (слова Юлія Цезаря, коливін рішився перейти Рубікон).

* Гати – кладки, плоти.

** Згідно «Іпат. Літопису».

ЗАБУТИ МОЇХ ОДНОСЕЛЬЧАН БУЛО Б ГРІХОМ...

Погоджуюсь з людською думкою про те, що треба мати нам повагу до минулого, й зокрема до людей, які в минулому активно сприяли для розвитку української культури та освіти і своїми діями лишили за собою частину історії для наступних поколінь. Отож, до оцінки добрих вчинків моїх попередників, якими можна сміло похвалитися, потрібно і корисно згадати бодай кількома реченнями. Вони належать до того покоління, які працювали у своїх ділянках завдяки своїй не легко здобутій освіті. Багато з них, про котрих піде мова нижче, народилися у багатодітній сім'ї. Жили бідно, але давали собі ради, бо дихали свіжим лемківським повітрям, насолоджувалися чудовою природою Карпат, звикали до гірського життя й глибоко шанували свої звичаї та народні традиції. Загартовані важкою фізичною роботою, змаленька прагнули до науки, щоб облегшити своє прийдешнє.

Село Калинів розташоване під границею Польщі, по той південний бік від сіл Команча, Чистогорб, Радошиці, Довжиця, Ославиця та Лупків. З того села, зимою засніженого та морозного, але влітку теплого і соняшного, окруженого столітніми смереками і соснами, старим буковим лісом, пішли в світ не мало осіб аж за океан – до Америки, Аргентини, Бразилії, Канади, переважно на заробітки. Трохи молодших віком, які народилися в селі у 10-их і 30-их роках минулого століття, на противагу від своїх дідів і батьків, щоб важко не працювати, пішли здобувати науку. Перед тим, ніж лишали своє рідне село, в ньому починали навчатися своєї азбуки, мови, пісні, музики тощо. Багато з тих починаючих були щасливими тому, бо у Калинові, 1929 року появився донський козак-мудрий учитель і добрий педагог – Олександр Любимов. (1898-1976), який навчав по-російському калинівських дівчат і хлопців основи грамоти – українську літературу, історію, географію, математику, а також про садівництво і бджолярство, та най-

більше давав лекції співу і музики. За дев'ять років свого вчителювання в селі, Любимов створив дитячий оркестр народних інструментів, переважно з балалайок і мандолін, та хор з дорослих селян, які виступали у різних селах і містах Чехословаччини, зокрема Закарпаття. Один з відомих концертів калинівської молоді відбувся в Ужгороді, 4 червня 1938 року. Закарпатська Україна, з такими містами як Ужгород, Мукачеве, Хуст, Берегове, Тячів, Рашів, від вересня 1919 року аж до березня 1939 входила у склад Чехословаччини, тож не диво, що молоді хлопці з с. Калинів пішли туди в школи.

Один з найбільш вчених калинівчан був Андрій Сушко, громадсько-політичний та культурно-освітній діяч. Народився 20 лютого 1917 року в селянській родині, якого батько поїхав на заробітки до США, а мама виховувала ще молодших сестру і брата Михайла, який також дорослим поїхав до Америки. Здібний до науки, і здобувши основну освіту, Андрій закінчив навчання в Мукачівській гімназії (1937 р.), а потім учився на юридичному факультеті Університету ім. Амоса Коменського в Братиславі. Після його закінчення 1945 року займав різні посади та функції в Пряшеві, зокрема як голова Центрального Комітету Союзу Молодежі Карпат (СМК). Він був відповідальним за молодечий рух Пряшівщини та був редактором частини газети "Слово молодежи", як додатку до газети "Пряшівщина". На початку 50-их років був незаконно репресований комуністичною владою Чехословаччини.

Високу освіту здобув і Андрій Дрібняк, народжений 19 липня 1918 року в Америці, де тоді жили його батьки, котрі пішли із с. Калинів шукати роботу "за велику млаку". Шестирічним повернувся додому з родичами, де не тільки пережив свої дитячі літа, але й в Калинові закінчив народну школу. На рекомендацію тодішнього вчителя О. Любимова, тала-

новитий хлопець продовжував учитися також у Мукачівській гімназії, яку закінчив атестатом зрілості. А. Дрібняк поступив на природознавчий факультет Карлового університету в Празі, а під час окупації Чехії німцями, перейшов до Братислави, де закінчив навчання в Університеті Коменського з математики і фізики. Як добрий педагог та викладач згаданих предметів, учив у різних школах Словаччини – в Межилабірцях, Гуменному, Кошицях та деінде. У 50-их роках був невинно арештований і засуджений на важкі тюремні роботи до міста Яхімов (Чехія).

Багатші мешканці села робили все, аби дати своїм дітям належну освіту. Пережили бурхливі події та страхіття Першої світової війни, то ж зрозуміли про те, що означало бути людиною вишколеною.

Ще один, на ім'я Андрій, а на прізвище Крайняк, що народився 17 жовтня 1916 року в селі, завдяки добрих слів і порад батьків, 1936 року закінчив гімназію в Мукачеві, й опісля, там же склав диференціальні іспити в учительській семінарії 1938 року. Під час учительської роботи в селах Добрянське та Руське Поле на Закарпатті, які знаходяться на відстані біля 100 км на південний схід від Мукачева, Андрій заочно займався зайняттями у Вищій економічній школі в Братиславі. Опісля був директором початкової школи в Межилабірцях, горожанської школи в Стропкові, а перед виходом на пенсію, був учителем на торговельній школі в Пряшеві.

Педагогами і культурно-освітніми діячами на Пряшівщині були два брати Мицаї – Іван та Андрій. Перший народився 26 березня 1927 року, і після закінчення початкової та народної вісімкласної школи, поступив до педагогічної гімназії в Межилабірцях, згодом до Вищої учительської школи в Пряшеві, яку за-

вершив 1957 року. Вчителював у різних селах Пряшівщини, де організував дитячі хори та ними диригував. Другий Мицаї народився 25 березня 1933 року. Він також, із сільської вісімкласної школи, пішов навчатися до російської гімназії в Гуменному, а потім, слідами свого на шість років старшого брата, до Вищої учительської школи в Пряшеві. Там закінчив філософський факультет на Університеті ім.



Дівчата з Калинова в народному одязі.

Павла Йосифа Шафарика, і ставши педагогом, викладав українську мову, літературу та музику в основних та середніх школах у Межилабірцях.

Університетські студії завершив і Андрій Кокуля, народжений 25 червня 1932 року в селі Калинів. Його батько Василь та мати Анна, роджена Пітухова, були не багатими селянами, які постійно нагадували своєму синові: “Андрію, йди до школи, вчися, щоб ти тяжко не робив на

землі, бо це фізично мозольна праця, а з неї багато користі не будеш мати. Мучитися на ній не вартує. Сам видиш, як ми трудимося”. Дослухавшись до добрих порад своїх батьків, добре вчився в народній школі в селі (1937-1944), а потім, 1952 року, він закінчив навчання у державній російській гімназії в Гуменному, заснованій 1945 року. Звідтам поступив до Карлового університету в Празі на філософський факультет. Закінчивши в ньому свої студії 1958 року, працював у апараті Комуністичної партії Словаччини у Стропкові та Бардієві. Там же помер 20 грудня 1983 року.

Вищу економічну школу в Празі закінчив і Михайло Грисенко. Уродженець села Калинів, виростав у бідній родині, втративши матір ще в дитячих роках. Навчався в рідному селі, потім у Межилабірцях, а середню освіту здобув у Гуменській російській гімназії. Після військової служби став працювати в Гумен-

ському Окружному Народному Комітеті (ОНК). У 1970-их і 1990-их роках, інженер Грисенко відповідав за розвиток народної освіти та культури, за охорону здоров'я, робочі сили та фізкультуру і спорт. З року в рік також був головою підготовчого комітету Фестивалю культури і спорту, організованим кожного літа в містечку Межилабірці. М. Грисенка слід вважати й автором різних статей, що відносяться до культури: допомага народним самодіяльним колективам, музеям, бібліотекам, газетам, сільському господарстві, радіо і телебаченню та навіть забавам і дискотекам для молоді.

Професійними військовиками, що отримали в чехословацькій армії високі ранги, були: підполковник Василь Сувак, Михайло Шерег – капітан Першого чехословацького військового корпусу, який від жовтня 1944 року був особистим шофером ген. Людвіка Свободи та мій брат Андрій Лопата (1933-2004), який з ранніх літ навчався у військовій кадетській школі, а потім офіцерській, досягнувши поручника, пізніше капітана. 1965 року здав військовий мундир, з Пряшева переселився до Гуменного й заочно продовжував навчання на факультеті економіки Братиславського університету. Завершивши ці студії, став інженером а потім завідувачим економічного відділу заводу “Хемлон“, в якому було zatrudнено понад 5 тисяч осіб на фахових роботах, в тому числі й декілька молодих хлопців і дівчат, мужчин і жінок з Калинова.

У рядах чехословацької армії служили такі вояки, як Михайло Антоняк, Микола Даньо, Іван Онуфер, Василь Січак, Андрій Дембіцький, Михайло Сушко, Микола Сушко, Василь Ванчишин, Андрій Дрібняк та інші.

Світова господарська криза охопила міста і села Пряшівщини. Життєві недостатки змусили калинівчан якимось рятуватися. Одні йшли на роботу до Угорщини, інші до Західної Європи, а ще інші за океан. Такі громадяни села, як Михайло Дембіцький, Василь Кида, Іван Крайняк та Михайло Січак, працевлаш-

тувалися на важких роботах в Америці. У північних лісах Канади, в провінції Онтаріо, працював Андрій Січак, а Михайло Вахаль – на металургійній фабриці в містах Гамільтон та Торонто. До Бельгії виїхали Михайло Сушко, Михайло Кокуля, Андрій Крайняк та інші. За архівними даними, з Калинова виїхало тоді 135 осіб, які в більшості повернулися додому. У Канаді опинилися ще й такі особи: Марія Лопата у 1948 р. (сестра автора цієї статті), замужня Ільків, якої чоловік Іван народився в селі Чистогорб, Михайло Даньо у 1951 році, Михайло Казимир – 1968 року та Павло Лопата у 1969 році. Останній закінчив п'ятикласну початкову школу в рідному селі, а потім середню загальну школу (СЗШ) 1964 року, тобто дванадцятирічну в Межилабірцях. Два роки навчався у чехословацькому військовому саперному училищі в Братиславі, звідки у 1966-му році поступив до Вищої школи образотворчого мистецтва Братиславського університету. Під час окупації Чехословаччини військами Варшавського договору у 1968 році, студентом брав участь у демонстраціях, за що його було усунуто від дальших студій малярства. П. Лопата емігрував до Канади, в якій опинився в травні 1969 року, де живе й досі.

Здібні талановиті дітиська, що в юних роках пасли корови та фізично допомагали батькам при домашніх господарках, розлетілися, як ті птахи, різними країнами світу. Багато з них досягли неабияких успіхів у всьому, до чого вони би не бралися. Андрій Гнатич став відомим співаком-солістом, Василь Кокуля – завідувачим у фабриці з виробництвом частин до тракторів, комбайнів та іншої сільськогосподарської машинерії, його брат Іван – урядовцем у Межилабірцях, а Василь Сушко був учителем калинівських дітей в 1950-их роках. До речі, я також був його учнем у його клясах, спочатку у дерев'яному бараку, а пізніше у мурованій школі, збудованій 1954 року.

Павло Лопата





ЛЕМКІВСЬКІЙ ХОРОВІЙ КАПЕЛІ "БЕСКИД" – 25 років!

Хор «Бескид». Попереду керівник хору – Петро Чоловський і ведуча програм – Леся Шафран.

Чудова лемківська пісня! Вона займає чи не перше місце за милозвучністю і смыслом серед прекрасних українських пісень. Талановитий лемківський народ, добрий, щирий, відвертий, тому і пісні прекрасні, які створені лемками. Без пісні вони не змогли б пережити тих бід, що випали на них. Лемківські пісні вже заповнили українську естраду, їх співають і Святослав Вакарчук і Христина Соловій! А пісня "Під облачком" стала шлягером українських виконавців. Хоч Лемківщина недалеко від України, все ж сум за рідними садками, гаями, полями і земляками викликав величезне бажання депортованих лемків спілкуватися і зустрічатись. Так наші лемки хотіли згуртуватись, задля відновлення духовної спадщини, що палкий патріот, мовознавець і педагог Петро Пиртей організував у 1990 році осередок товариства "Лемківщина" в Івано-Франківську.

В 1991 р. було створено обласне товариство під керівництвом Петра Пиртея, а секретарем було обрано Іванну Сенко, випускницю Київської державної консерваторії. Вона як прекрасний музикант-хормейстер привернула увагу товариства до створення хору. В жовтні того ж року стараннями Іванни Сенко, Степана Криницького, Петра Пиртея, Андрія Сенка, Ірени Матвійків, Михайла Соболевського, Ірини Криниченко і Ярослава Билиці був створений хоровий колектив. Закохані в рідну лемківську пісню Степан та Надія Суличі, Іван Яцевич, Степан Копистянський, Степан Бруц, Анна Адамчак, Володимир Ружило, Анна Давидова, Петро Кріль, Володимир Ворона, Іван

Фіголь, Дмитро Клюк, Євген Когут, Марія Хміль, Надія Ядловська, Світлана Скрипник Володимир Кузьмович, та й не лемки, а шанувальники лемківської пісні Надія та Орест Івасики стали першими учасниками хору. Хор отримав символічну назву "Потічок", бо мріялося, що виросте він в повноводний потік. Очолив хор і став його першим директором і керівником Орест Турок. Лемко за походженням Орест вкладав всі здібності і любов до рідної пісні в свою працю і за п'ять років керівництва хор став бажаним учасником конкурсів і фестивалів. У 1992 році хористи вперше взяли участь у Лемківській ватрі у Ждині, Лемківщина. Душевний щем за вимушено покинутими рідними Карпатами спонукав до зміни назви хору, і як рідні гори хорова капела була названа "Бескид". У 1993 р. стараннями Любові Курей та жителів села Лопушня Івано-Франківської області і лемків із села Підвисоке Бережанського району, що на Тернопільщині було проведено перший Лемківський фестиваль. В ньому взяло участь понад 200 виконавців. За високий мистецький рівень виконання та активну концертну діяльність у 1995 р. хору присвоєно почесне звання "самодіяльна народна хорова капела". В 1996 р. хор очолив заслужений працівник культури України, доцент катедри народних інструментів та музичного фолкльору Інституту мистецтв Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника Петро Чоловський. Талановитий диригент, вимогливий керівник П. Чоловський вивів хор на ще вищий щабель. За час своєї діяль-

ності хор побував з концертами не лише на Івано-Франківщині, але й на Тернопільщині, Львівщині, Закарпатті та в Києві, в Польщі в Ждині та в Горлицях. "Бескид" брав участь у концертах з нагоди ювілеїв генія українського народу Тараса Шевченка, 1100-ліття Галича та святкуванні ювілейних дат України, і був нагороджений багатьма почесними грамотами. "Бескид" приймав участь у Всеукраїнських лемківських форумах в Тернополі в 1993 р. та в Івано-Франківську в 1997 р. Рожнятівська райдержадміністрація та товариство "Бескидське земляцтво" нагородили хорову капелу почесною грамотою за успішний виступ на ватрі "Обереги Бескидів", що була приурочене до 55-річчя виселення українців. Успішно виступив колектив на святі духовної музики з нагоди 2000-ліття Різдва Христового та I Міжнародному фолклорному фестивалі "Родославу 2001 та 2002 рр. і отримав диплом лавреата конкурсу. З великим успіхом виступав "Бескид" на Всесвітніх конгресах СФУЛО у Львові в 1994 та 2005 рр., у Івано-Франківську в 1997 та 2009 рр., в Києві в 2002 р. Тричі хорова капела успішно виступала на конкурсах "Пісні Закерзоння" в 2005 і в 2007 рр., а в 2010 р. стала лавреатом конкурсу. Не можна забути прекрасну людину лемкиню Ірину Криницьку-Омельченко організатора, хористку і костюмера. Такі чудові мережані сорочки та фартухи, та вишиті бісером жупани, спіднички могла стаорити лиш талановита особистість, яка власними руками за власті кошти створювала ці костюми. Найбільше багатство колективу це хористи, котрі двічі на тиждень в холод чи в дощ прямують на репетиції хору, знаючи, що то безоплатна праця і єдина подяка для них це - оплески і вдячність слухачів. Варто згадати усіх хористів, але перш за все згадаю тих, кого уже нема серед нас: Ірини Криницької, Івасик Надії, Лесі Тимчук, Андрія Ланяка, Володимира Ружило, Бориса Павлишина..... Вибачаюсь, якщо когось пропустила... Про те самовіддано підтримують пісенне мистецтво Марія Іваночко, Ірина Бакала, Анастасія Коломийчук, Раїса Романюк, Олексюк Іванна, Семків Мирослава, Гошовська Галина, Боєчко Юлія, Гаврилів

Ганна, Могильницька Оксана, Василюк Василь, Криниченко Юрій, Кузьмович Володимир, Юзьков Василь, Юрій та Михайло Адамчаки, що на протязі багатьох років були в хорі. На теперішній час активно і самовідано працюють в хоровій капелі сопрано: Скрипник Світлана, Чміль Марія, Черепанин Оксана, Ядлош Оксана, Василець Лілія, Дідух Поліна, Гонтар Ірина, Андрійв Ольга, Гурей Ольга, Гнилиця Надія; солісти сопрано Поглод Олена, Вінтонів Люба, Фабрика Ольга, Кіндрат Людмила, Жибак Іванна, Яницька Галина, Олексюк Маріяна; альти: Квасниця Ірина, Гушпіт Ольга, староста хору – Яницька Світлана, Синишин Галина, Баранкевич Мирослава, Савчук Мирослава, Кравець Галина, Дрогомирецька Леся, Романюк Світлана, Іваненко Світлана та ведуча програм і піяністка – Шафран Леся; тенори: Шуплат Орест, Гелетканич Іван, соліст – Петрик Мирослав, Білуцак Дмитро, Шаблій Владислав, Фігель Іван, Кричковський Павло, Гурський Мирослав, Кисіль Маріяна; баси: Криницький Степан, Сметана Петро, Мончак Лев, Гречиха Віктор, Бучій Володимир, Скрипник Тарас, Семків Василь. Це не просто хористи, а самовідані працівники на пісенному полі лемківських пісень. У 2007 році стараннями лемка і прекрасної людини Михайла Фучили була організована Лемківська ватра у м. Галичі у якій успішно виступив "Бескид". Лемківська ватра-2009 в Ждині була присвячена славетному поету Богдану-Ігорю Антоничу, 100-літній ювілей котрого відзначали у світі, то ж хористи "Бескиду" поїхали до Польщі, щоб вшанувати генія. Не можу не згадати високодушевною особистість, щирого доброго лемка Петра Шафрана, котрий так дбав про нас у Ждині, і котрого на жаль уже нема серед нас.

У 2014-2015рр. "Бескид" взяв участь у лемківських ватрах у м. Брошнів і був нагороджений почесною грамотою.

Впродовж 25 років капела "Бескид" несе до людей красу і неповторність лемківської пісні, то ж дай Боже щоб цей талановитий колектив відзначив і 50-ліття!

Оксана Ядлош

НАМ ПИШУТЬ...

Минув Різдвяний час...

Минув Різдвяний час. Час, в якому так весело жили наші люди на СВОЇХ землях для багатьох здається, що відійшов в забуття, що все надбане предками пропало... Буває, пригадую собі слова мого покійного тата про їх дитячі роки, про їх молодість в рідному Улючі...

Нашого Улюча, того з часів батьків і прадідів давно нема. Улюч, великий Улюч, про якого згадував мій тато, бабуся, родина перестав існувати у 1946., коли то польське військо майже у ста відсотках спалило його. Нині є село з невеликою кількістю хат і жителів, лиш воно нині не наше. Але добре, що є хоч таке. Заохочую всіх відвідати цю нашу землю, наше рідне Надсяння. Особливо заохочую тих, яким Надсяння в серці приснуло святістю. Як хто зможе, заїдьте, прошу, до Улюча. Це так близьенько Сянока. Візьміть азимут на Мриголод, Гломча, Добру Шляхетську...

І так ідучи, будь ідучи від Доброї, праворуч вітати будуть і кланятися вам три улюцькі гори – Дівина, Дубник і Сторожиска. Заохочую вас увійти на гору Дубник. Там вітати вас буде стара, дерев'яна церковця, якій минуло 500 років. Вона, мов та сирітка знає наше минуле і слідкує всі події нинішнього Улюча. Біля неї стоїть високий хрест, якого поставили бувші жителі Улюча в час Першого З'їзду Улючан. Хрест присвячений 1000-річчю хрещення Руси-України... А під хрестом поклали тоді пам'ятну дошку присвячену о. Михайлові Вербицькому, авторові нашого національного гімну – «Ще не вмерла Україна».

Ліворуч, своїм співом пливучи між вербами, буде вітати всіх вас той самий, що колись, відвічний Сян. Може трошки, поміняв він своє русло, все таки навколишній світ знає і поважає його. Він, значить Сян, паном тих зе-



Церква в селі Улюч.

мель. Паном НАШИХ земель!

Тут дозволю собі поклонитися Сяну і незабутому, вписаному в пам'ять словами батька Улючі, якого я оспівую своїми рядками:

Мов князь руський пливе собі Сян.

Рідним землям завжди був і є пан.

В сорокові роки

Нас прогнали брати...

Пливуть роки і сумний тече Сян...

Я вам скажу...

Питаєте, чому мені

Невесело на чужині?

Чому думками досхоchu

В Надсяння рідне я лечу?

Я вам скажу:- Бо рідний Сян

Весь час мені, мов той Йордан!

Думками я на Дубнику.*

Старі могили в гущаку,

А я стою, молюся Богу,

В надії на Його підмогу.

Він чує мовчазний мій спів.

Він знає суть моїх рядків.

Різдво Христове. Рік Новий...

Каліки ми, з вини братів,

Бо нас загнали в чужину;

Молюся я за їх вину.

Я не суджу братів за гріх,

Лиш Бог один хай судить їх.

*Дубник - гора в Улючі над Сяном

Леся Українка

На Роковини Шевченка

Колись нашу рідну хату
Темрява вкривала,
А чужа сусідська хата
Світлами сіяла.
Багатіла чужа хата,
Лиха там не знали, —
Туди й наші українці
Дари доношали.
Та минав ти, наш Кобзарю,
Чужії пороги,
Орав свою вбогу ниву,
Рідні перелоги.
Гомоніла твоя кобза
Гучною струною,
В кожному серці відбивалась
Чистою луною.

Спочиваєш ти, наш батьку,
Тихо в домовині,
Та збудила твоя пісня
Думки на Вкраїні.
Хай же промінь твоїх думок
Поміж нами сяє, —
“Огню іскра великого”
Повік не згасає!
Щоб між нами не вгасало
Проміння величне,
Ти „поставив на сторожі”
Слово твоє вічне.
Ми, як ти, минати будем
Чужії пороги,
Орать будем свої ниви,
Рідні перелоги.



З земель цих нас – Улючан, а також всіх українців з околиць сіл і містечок рідного Надсяння у 1947 році влада Польщі злочинною «Операцією Вісла», а для наших людей, «Акцією Вісла» викинула в жорсткий спосіб і розкинула по західних і північних регіонах післявоєнної Польщі, щоб там асимілювались і з часом пропали. На багато все це їм вдалося. З виселених у той час біля 150 тисяч наших людей, на нинішній день НАШИМИ залишилося не більше як п'ята частина. Більшість вросла в чужину і ПРОПАЛА для нашого народу... Минають роки, а нас стає менше і менше. Болюча дійсність.

Відійшли у вічність тато, а з ними їх дитинство і молодість... Здавалося, що все наше тут у Польщі якщо не пропало, то незабаром пропаде. А воно так не є.

Недавно одержав я листа від Панства Софії і Ярослава Холявків з Сянока. В конверті крім листа, світлини вертепів і полазників у нашому княжому Сяноці.... Мені легше стало на серці, коли прочитав листа і побачив ці знімки. Ні, ми ще зовсім не пропали. А це між іншими завдяки таким родинам, як родини Холявків, Ярих, Рейтів чи Юрчишинів... У тих родинах, а і в багатьох інших у Сяноці, зберігають РІДНЕ і хоронять його від забуття. Тому подумав, що треба про наші традиції говорити і писати. Може це пригадає і породить любов до нашого минулого серед нашого молодого покоління також в інших селах і містах, де живуть ще наші люди. Наше БУТИ чи НЕ БУТИ залежить від нас...

Василь Шляхтич

LEMKIVSHCHYNA

VOL. XXXVIII

SPRING 2017

No. 1

REPATRIATION OR DEPORTATION?*

Cont. from Summer 2016 issue

* Yewhen Misylo. *Solution to the Ukrainian Question in Poland through Deportations to the Ukrainian SSR and Operation "Wisla"*. Excerpt from "Zakerzonnia: Ethnic cleansing of the Ukrainian Minority in Poland 1944-1947". Published by ODWLU and LRF, 2012, Clifton, NJ.

The second set of flyers, with the salutation "To local civilians," informed villagers that the government of the Polish Republic, "in order to finally liquidate centres of banditry in the south-eastern regions," had decided to resettle Ukrainian people to other regions. Blame for the deportation was cast on the UPA. At a time when there was already peace in the rest of the country, where people were prospering, the flyers advised, small villages and towns in the southeastern regions of Poland were still burning and a defenseless Polish population was being plundered, murdered, and terrorized. Under such circumstances, the decision regarding deportation, although painful, was deemed necessary. It was supposed to secure the Ukrainian people a "peaceful life in new locations prepared by the Government." As to where this was to be, the flyers did not say.¹

The substance of the message left no illusions that this time, as opposed to earlier resettlements to the Ukrainian SSR, the operation would not be of a voluntary nature. Here, the most important sentence was also in a big bold letters: "Those who do not comply with the regulation and who remain in areas covered by the resettlement operation will be treated as UPA bandits."² It soon became manifest that the warning was not exaggerated. Ukrainians, who, despite the warning, fled from deportation or who were returning to their home villages after being deported were arrested and

taken to the concentration camp in Yaviryia. And this was the best case scenario.

Military reports from the first hours of the first day of deportation appear to be dry and concise. The reactions from the Ukrainian peasants to the unfolding eviction drama, desperate gestures of kissing the thresholds of their houses and home soil, were described in those reports, but were treated as a classic sign of Ukrainian chauvinism and hostility toward Poland.

*"Ukrainians in Bereska village have raised two mounds, one of them representing persecutions of Ukrainians and the other one representing Poland being buried. There were also other cases when the people were leaving their villages—they were kissing the soil saying 'farewell Ukrainian soil.'"*³

In the recollections of Ukrainian people, particularly with respect to the first phase of Operation "Wisla," the deportation was a brutal pacification, marked by the deliberate burning of dwellings, often churches; the destruction of community centres; the reading rooms of "Prosvita"; brutal persecution of families of members of the underground; mass arrests of people suspected of cooperation with the UPA and placing them in a concentration camp; and summary courts martial for UPA members.

Was the Operation "Wisla" ethnic cleansing? Yes, it was. It was a final solution, deliberately planned and executed to perfection. All instructions

¹ IPN, 00231/92, vol. 56, k. 29, Ulotka "Do miejscowej ludności".

² *Ibid.*

³ CAW, Główny Zarząd Polityczno-Wychowawczy WP, IV.112, vol. 290, k. 127-129, Sprawozdanie z-cy d-cy 7 DP ds polit.-wych. mjr. Piszczka.

and decrees issued in 1947 by the political and administrative authorities as well as by the army and security secret police (MBP) had one principal goal in mind—to remove Ukrainians from their native lands, disperse them amongst a Polish majority, subject them to a total police surveillance, and prohibit them from returning to their native villages under threat of being sent to a concentration camp. And then, by severing local social and family ties and depriving them of their fundamental civic rights (teaching children their native language, practicing religion in their own rite), enforce their quick denationalization through Polonization.

The official view, one promoted by Polish historiography over the years, claimed that the main goal of the Operation “Wisła” was liquidation of the UPA and resettlement of the Ukrainian population for its own safety to safer regions of Poland. It is a view contradicted by the methods used against these people, and an analysis of these methods leaves no illusions about this. Starting from the resolution of the Political Bureau of KC PZPR dated March 28, 1947, and ending with the bylaws issued by local county authorities, Ukrainian civilians, no matter where they were resettled, were subject to repression.

We can begin by looking at the timing, the season of the year when the deportation took place. The worst possible season was chosen. Considering the temperature, it might have been winter, but it was early spring and the Ukrainians who were driven from their villages had left fields already plowed and seeded. Their crops, exceptionally rich that year, were harvested by Polish settlers. In their new places of settlement, the former German territories, Ukrainians found the farms in ruins, devastated by war operations. The soil, which had been left uncultivated since the end of the war, was overgrown with weeds. It was already too late to seed. Considering that the army had allowed people no more than two hours to vacate their homes and farms, and that transportation was for the most part unavailable, people generally took only what they could carry. During the first year of settlement, they faced the prospect of starvation and begged to be hired by Polish farmers in exchange for food.

After being evicted from their villages, Ukrainians were first rounded up into so-called regimental assembly points. Usually, this was a piece of communal grazing field, which was fenced

with a barbed wire that was brought by special transports from Warsaw and guarded by the army. As new deportees kept arriving, the assembly points began to resemble temporary camps, housing several thousand people. Packed together with their livestock for several days under the open sky, people were exposed to rain and frost, which still prevailed in the mountains at this time of the year. At the assembly points, the public security (UB) officers, who as a rule were assigned to each military detachment conducting deportation, prepared detailed lists of deportees, carefully checking the ID of each person with the aim of detecting any potential members and supporters of the UPA.

In the words of a special order prepared by the Operation “Wisła” command, *“Here, the first selection of deportees takes place. The selection is meant to catch any hostile and unreliable elements. Those people are to be directed to other places of settlement.”*⁴ In reality, all suspects were subjected to brutal interrogation after which they were separated from their families, transported to confinement in the county public security offices, and then taken by collective transports to a concentration camp in Yaviryia. Here, other lists were being prepared, lists comprising people considered intelligentsia, who were to be isolated from the general Ukrainian public and scattered amongst the Polish people. In this first stage of selection, nationality and religion were used as the sole deciding criteria of deportation.

From the regimental assembly points, deportees were taken in groups to the nearest railway stations. Here, personal IDs were checked one more time, personal resettlement cards were issued, modest food supplies were provided, and people were loaded into freight cars. On May 5, 1947, a transport labeled “R-40” left Sianik railway station with 897 Lemko people, residents of surrounding villages, 120 cows, 24 horses, 45 goats, and 7 calves loaded into 31 cattle cars. As many as 95 mothers and their children were packed into one of the freight cars. Two children died even before the train left the station.⁵ This must have been a shocking sight indeed—shocking enough to move the

⁴ IPN, 00231/92, vol. 55, k. 87-89, Instrukcja dla komendanta pułkowego punktu załadowczego, dated 24.IV.1947.

⁵ CAW, 9 DP, IV.310.09, vol. 79, k. 220, Pismo gen. S. Mossora, dated 5.V.1947.

conscience of Col. Groger, the Chief of Military Health Service of Operational Group “Wisla,” who wanted to stop the train’s departure but was prevented from doing so by Col. Chilinski, Chief of Staff of Operational Group “Wisla.”⁶

The arrival of Polish settlers in the former German territories was captured on film—old photographs and documentary films show decorated train cars, smiling people, representatives of local authorities welcoming settlers at railway stations, and a brass band playing patriotic songs. How very different the arrival of the freight cars loaded with Ukrainian deportees was! Pursuant to the orders of the Operational Group “Wisla” command, every transport train was escorted by a dozen or so soldiers—the first and last cars were guarded by soldiers armed with machine guns. Leaving the train during stops was prohibited. Anyone attempting this could be shot. At night, soldiers locked train car doors.

On the way to their final destinations, all transports with deportees passed through the town of Oswiecim. The town was not directly on the route that led to the final destinations, but it was a major communication route leading from the East to western and northern regions of the country. For those directing Operation “Wisla,” it also served as a main distribution hub for transports with deported Ukrainian people, a hub that was shamefully cloaked in official documents under a name “Repatriation Nourishing-Sanitary Point.”⁷

There were several factors that made Oswiecim a practical choice for serving as a distribution center for the deportees. Side tracks at the Oswiecim railway station, expanded during the war, made it possible for the station to accommodate several transports at the same time and facilitated inspection and selection of deportees. Oswiecim was also situated no far from the concentration camp in Yaviryia.

At Oswiecim, commanders of troops escorting the deportees opened envelopes containing encrypted names of destination stations. Per secret instructions of the General Staff of the Polish Army and the Ministry of Public Security, the people from one village were to be deported via several different

transports from Oswiecim to various remote points of settlements in northern and western Poland, often several hundred kilometres apart.⁸

Once these orders were read, soldiers guarding the deportees opened the train car doors. Instead of being greeted by a local brass band, the deportees were “welcomed” by a group of officers of a special operational group of the Ministry of Public Security. Under the pretext of conducting a sanitary inspection, these officers combed through each car of the train, searching for (as was officially dictated by the propaganda), “the Ukrainian bandits” who were allegedly trying to escape to the West and hiding among civilians. Ukrainians were subjected to a classic selection pattern in Oswiecim. But unlike the Jews sent to gas chambers, Ukrainians were sent behind the barbed wire fences of Yaviryia concentration camp, destined to die a slow death by starvation or to be moved to former German territories for “assimilation.”

From almost every transport train, a few to several dozen Ukrainians were selected for transport to the Yaviryia concentration camp. And it was from Oswiecim that the first group of 17 Ukrainians were brought to Yaviryia on May 9, 1947.

After arriving at their destination stations, other Ukrainians were distributed and settled as per guidelines from a special order issued by the Ministry of Public Security and dated April 25, 1947, which required local authorities to “*ensure that people from each arriving transport were distributed in such way that families be taken to different villages, so that ultimately a maximum of 3 to 5 resettled Ukrainian families are to be located in the same village.*”⁹ Ukrainians were not to be settled in towns, in the proximity of railway stations, or at a distance closer than 100 km from the border or 50 km from the sea. When it turned out that in many counties where Ukrainians were being settled there were no vacant farms available, the Ministry of Public Security (MBP) agreed to a new resettlement formula—10 percent Ukrainians and 90 percent Poles per village. Luckily for the Ukrainians, the order of the MBP was classified top secret and was, for this reason, somewhat delayed in reaching local authorities.

The people being resettled were forbidden to

⁶ IPN 00231/92, vol. 27, k. 8-13, Sprawozdanie z inspekcji punktów załadowczych w czasie 28.IV – 3.V.1947.

⁷ AAN, MZO, 784, k. 19-27, Plan wysiedlenia ludności ukraińskiej opracowany przez Ministerstwo Ziemi Odzyskanych 18.IV.1947.

⁸ *Akcja “Wisla”*..., doc. 53 i 54, 65 i 66.

⁹ IPN, 0296/6, vol. 6, k. 15.

return to their previous places of residence and also forbidden to move to another village, even if a vacant house or a farm in a better condition was available. In the rare instances that relocation to another village was considered, a permit from the Public Security authorities was required. There were also safeguards that prevented Ukrainians from attempting to blend in with Polish settlers: Ukrainians were issued pink resettlement cards, whereas Poles were issued blue resettlement cards. For Ukrainians, these resettlement cards were more constraining than the old personal ID cards. The idea was simple but extremely effective. “Show me your resettlement card and I will tell you who you are!” The emphasis was clearly on preventing Ukrainians from concealing their national identity, and above all, preventing any attempt to change their place of residence without permission from Public Security authorities. Orders issued by the Ministry of Public Security on April 25, 1947, and was sent to all Provincial Offices of Public Security specified, “Authorities need to be warned and advised that Ukrainians are hiding their national identity and posing as Poles.”¹⁰

On April 30, 1947, on the second day of the Operation “Wisla,” the leadership of Olsztyn province issued an order stating that “The resettlers who are in possession of color resettlement cards and who are arriving individually, cannot under any circumstances be directed to settlement but should first be handed over to public security authorities who are to examine the reasons why they arrived individually. Moving to other farms, after they have been occupied by the settlers, is not permitted during Operation “Wisla.”¹¹

And these were orders affecting only those Ukrainians who were in possession of officially sanctioned documents. Ukrainians who came to western Polish territories without valid resettlement cards were to be arrested immediately as suspected members of the UPA.

Two years later, Polish authorities decided that the color resettlement cards were no longer adequate means of continuing surveillance over the Ukrainians. The cards were replaced by special personal dossiers, prepared by public security

authorities for each Ukrainian who was 14 or older at the time of resettlement. On March 12, 1949, Department III of the Ministry of Public Security instructed all appropriate security offices that “Registration should include all people resettled by Operation “Wisla,” regardless of gender, excluding only those children who were born in 1933 or earlier.”¹²

One copy of the personal dossier was to be filed with the Regional Office of Public Security (PUBP) and another copy with the Provincial Office of Public Security (WUBP) in the jurisdiction where each Ukrainian had lived until resettlement in 1947. Two additional copies were to be forwarded to the PUBP and WUBP of the new place of residence, and a fifth copy was to be archived in Department III of the Ministry of Public Security (MBP). This form of surveillance over Ukrainians lasted until the end of the communist regime in Poland. It has not yet been determined what happened to these dossiers afterwards, but it is likely they were destroyed.

(To be continued)



Ruins of St. Paraskeviya wooden church (b. 1806) in Lubycha Kameralna.

¹⁰ IPN, 0296/6, vol. 6, k. 17-18. Instrukcja MBP w sprawie zwalczania działalności OUN, dated 25.IV.1947.

¹¹ AAN, MZO, 786, k. 1-2.

¹² IPN, 0326/32, k. 21. Pismo dyrektora Departamentu II MBP płk. Jana Tataja do naczelników Wydziałów II WUBP, dated 12.III.1949.

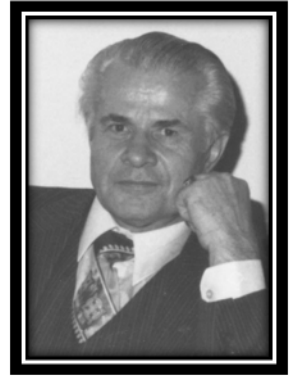
*Ділимося сумною вісткою
з усім членством Організації Оборони Лемківщини в Америці
та українською громадою,
що 30-го січня 2017 р. відійшов у вічність*

св. п. МИРОН МИЦЬО,

*Почесний голова Крайової Управи ООЛ
перший голова Фундації Дослідження Лемківщини в Америці,
вояк Української Повстанчої Армії,
вірний син Лемківської Землі.*

*Спожив вічним сном на цвинтарі св. Духа в Гемтонбург, Н.Й.
Родині Покійного – пані Катерині, дочці Марійці і синові Пертові з родинами
висловлюємо наші щирі співчуття.*

Крайова Управа ООЛ в Америці.



ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

ЖИТЕВИЙ ШЛЯХ МИРОНА МИЦЬО

Покійний Мирон народився 25-го квітня 1925 р. в селі Полонна на Лемківщині в родині Івана і Марії Мицьо з дому Баб'як. Село Полонна було одним з найбільш розвинених під оглядом української національної свідомості сіл на Лемківщині.

Там була читальня «Просвіта», кооперація «Надія» та дуже добре розвивалось українське громадське життя. В селі відзначували різні національні свята, особливо Тараса Шевченка, на які треба було мати дозвіл від польського старости в Сяноці. Провідну роль в цьому грав батько Мирона – Іван Мицьо.

Дороговказ праці на все своє життя Мирон виніс з родинної хати, в якій панувала українська патріотична атмосфера, та пригноблення від польської влади. До них часто пригодила поліція, яка обшукувала хату та погрожувала Іванові за його українську активність тюрмою в Березі Картузькій.

Але родина Мицьо не дала себе залякати і далі продовжувала свою працю. Треба зазначити, що в цьому часі українці Лемківщини зазнавали постійні утиски з боку польської влади,

яких головним наміром була польонізація українського населення. Це не було щось нове – воно тягнулося на протязі століть.

Історія Лемківщини сягає до IV-го століття, коли на північних схилах Карпат заселилися наші предки. Серед них поширилося східне християнство, що плекало розвиток мови, культури, родинне і суспільне життя, як і весь український народ. Тому, коли київський князь Володимир Великий приєднав Лемківщину до своєї держави в 981 р., населення радо приймало його зверхність. Лемківщина залишилася у володінні Київської Держави до смерті в 1340 р. останнього князя Галицько-Волинського Кназівства Юрія II. Західні українські землі – в тому числі Лемківщину – зайняла Польща.

Починаючи з Казимира Великого, який завоював ці землі, Польські королі твердо проводили політику полонізації українців на протязі століть, застосовуючи різні методи, майже до кінця 20-го століття. Головне було довести, що лемки це будь що, тільки не українці. Але всі ці акції не мали очікуваних наслідків. Український народ не тільки не втратив своєї національної

самобутності, а грімким голосом кинув всім ворогам України виклик – що він хоче бути господарем на своїй власній землі.

Це він продемонстрував в роках 1917-1918, коли боротьба за Українську Державу велася на всіх просторах України, і в тому числі на Лемківщині де повстала т.зв. Команецька Республіка». Хоча вона обіймала тільки 30 сіл і проіснувала три місяці, вона від самого початку стреміла до злуки з Українською Західною Народною Республікою. Двоє братів Марії Мицьо – Мирона мати – були вояками Команецької Республіки. Їх розповіді також лунали в Мицьовій хаті.

Наші «опікуни» з Москви пильно сліdkували за зростом польського шовінізму щодо українців. Одні і другі довго готовилися до остаточної розв'язки українського питання. Війна і післявоєнний час дали найкращу для цього нагоду. 9-го вересня 1945, за указом Сталіна, був підписаний договір між Польським Комітетом Визволення Народового і фіктивним урядом Української Радянської Республіки, за яким українці Закарпаття мали бути добровільно переселені до Радянської України, а поляки з України до Польщі.

Але тільки одиниці серед лемків дали заманити себе на добровільний виїзд до советського «раю». В той час, Польща зліквідувала українське шкільництво, видавництво та культурну і наукову діяльність. Шовіністичні банди за допомогою поліції і війська нападали на українські села і містечка, грабували, палили і мордували людей. В деяких селах вбито 100, 200, 300 а навіть більше людей.

Всі ці заходи було спрямовані на те, щоб зліквідувати українство легально, через поширений терор спаралізувати його духовно і як найбільше знищити фізично.

На цей драматичний час припадає перехід відділів УПА на Лемківщину. Українці там довго їх чекали. І разом з ними чекав і Мирон Мицьо.

Від наймолодших років він дуже любив читати, особливо історичні книжки про козаків, їх відвагу і хоробрість. Він мріяв колись бути таким відважним. Він вірив, що воно так буде і тому треба готуватись на все. Найважливіше завдання, яке він ставив перед собою це – в який небудь спосіб придбати зброю.

Він брав від усіх, хто що мав але ніхто не

знав, де він це переховує. На початку літа 1945 р. в Полонній вже була структура ОУН-УПА. Одного разу вони прийшли до нього і питали, чи він має якусь зброю. Він сказав «так» і приніс все, що він мав. Вони були захоплені тим і висловили йому признання і щиро подяку.

Українці Лемківщини радо вітали воїнів УПА, як одиноких своїх оборонців. Відділи УПА ввели постійні бої в обороні населення, але найбільше зусилля було спрямовано на ліквідацію тих відділів польського війська і наступальних баз, які найбільше безславилися масакрами українського цивільного населення.

Українська молодь радо вступала в партизанські ряди, щоб із зброєю в руках захищати своїх рідних і рідні оселі. Була створена окрема «Лемківська сотня» під командою славного командира Хріна. Вступили також до УПА Мирон Мицьо і його брат Андрій. Мирон прийняв псевдо «Дух» і організував сотню в селі Полонна. В дальшому він був командиром зв'язку і розвідки УПА в районі Бескид.

1-го травня 1946 р. Польща почала більш жорстоку фазу переселенчої акції українців Закарпаття. Великі військові з'єднання оточували села, викидали людей із хат і гнали до переселенчих пунктів, де за колючими дротами змушували їх підписувати документи про «добровільний» виїзд.

Щоб запобігти повному виселенню, УПА боролася по всіх напрямках. Вони вдарили по ворожій комунікаційній системі – висадили в повітря десятки мостів, залізничних рейок і телефонні лінії і зводили численні бої з тими частинами польського війська, які проводили евакуацію. Внаслідок цих акцій, вдалося зберегти від виселення приблизно 40% населення. 15 червня 1946 р. польський уряд проголосив, що акцію «репатріації» українців закінчено і що все населення яке залишилося оголошено «поляками».

На початку 1947 р. у Варшаві підписано польсько-чесько-московський договір про спільні військові дії проти УПА під назвою «Операція Вісла». 28-го квітня все українське населення на Лемківщині дістало наказ за 2 години опустити свої хати. Їх немов найбільших злочинців погнали до найближчої залізничної станції і перимістили за колючим дротом, поки вони не підписали документів про добровільний виїзд на т. зв. «Земле Одзискане». Разом з ними були батьки Мирона,

**Створено
Всегромадський Крайовий
Комітет для вшанування
75-ліття створення УПА,
70-ліття акції «Вісла»
та
70-ліття Великого Рейду УПА
на Захід**



З ініціативи Крайових Управ, Товариства Вояків УПА та Організації Оборони Лемківщини, 4-березня ц.р. в Нью Йорку було скликано всегромадські збори українських крайових організацій і установ для створення Крайового Комітету для вшанування вищезазначених річниць. У засіданні взяли участь представники 13-ти крайових організацій: УККА – Андрій Футей, Товариство Вояків УПА – Зеновія Ковальчин-Брожина, Об'єднання колишніх Вояків УПА США і Канади – Христя Котляр, Організація Оборони Лемківщини – Марійка Дупляк і Марко Гованський, Закордонне Представництво Української Головної Визвольної Ради – Микола Галів, Пласт – Борис Павлюк, Асоціація українців католиків «Провидіння» - Квітка Семанишин, Союз Українок Америки – Лідія Слиз, З'єднаний Українсько-Американський Допомоговий Комітет – Ніля Павлюк, Фундація УВУ – Юрій Стецько, СУМ – Леся Гаргай, Нова Українська Хвиля – Мирослава Роздольська, ОЖ ОЧСУ – Роня Лозинська і Наталка Качурак, ООЧСУ – Степан Качурак, Фундація «Воля» - Богдан Гаргай, Крайовий Комітет США для Визнання Голодомору Геноцидом – Михайло Савків, УАКР – Андрій Ластовецький. Відзначення заплановано на жовтень ц.р. Діловий комітет очолила З. Ковальчин-Брожина (Тов. Вояків УПА), заст. голови – М. Дупляк (ООЛ), секретар – Леся Гаргай (СУМ), фінансова – Рома Лісович (УНС). До Почесного комітету рішено запросити митрополита Стефана Сороку (УКЦ), митрополита Антонія (УПЦ в США), посла України до США Валерія Чалія, президента УККА Андрія Футея та голову УАКР – Ігоря Гавдяка. Деталі вшанувань будуть подані своєчасно. – *МД.*

які від того часу згубили з ним зв'язок.

Без підтримки українського населення, боротьба УПА стала неможливою. Прийшов наказ іти рейдом на захід. Група повстанців під проводом Мирона перейшла польсько-чеський кордон в серпні 1947 р. В запеклих боях в Чехословаччині троє вояків загинули. Залишилися живими Мирон і ще троє. Після цього, в сутичці з советами і австрійською поліцією, Мирона заарештували.

Слідство тривало 2 місяці. 8-го січня 1948 р. відбувся суд Советської Військової Адміністрації і Мирон отримав 15 років каторги і 5 років заслання в Сибір за антисоветську діяльність. Своє покарання він відбував в різних таборах ГУЛАГу. Кожний наступний був гірший від попереднього і останній, найгірший, був секретний табір Д-2 в Колимі де він вижив цілих п'ять років. До цього, в таборі для особливо не-

безпечних в'язнів в Ташкенті, Мирон і 6 інших побратимів секретно оголосили себе членами ОУН. Пізніше, їх група стала частиною підпільної організації захисту в'язнів, де Мирон був активним учасником.

Після смерті Сталіна в 1953 р. в таборах ГУЛАГу почали вибухати повстання в'язнів з вимогами гуманного ставлення до них. Їх зусилля принесли успіхи. Вони почали отримувати пошту і платню з їхню працю. Мирон нарешті зміг написати батькам, що він живий.

Перелякана повстаннями в'язнів в таборах ГУЛАГу Москва вирішила, що краще табори розпустити. І так сталося. В 1955 р. Мирона випустили з табору але він далі живе на засланні, де чекав на документи, щоб повернутися до батьків в Польщу.

(Далі буде)

Катерина Мицько

ЗАГАЛЬНІ РІЧНІ ЗБОРИ ВІДДІЛІВ

3-ій ВІДДІЛ ООЛ, ПАССЕЙК, Н.Дж.

В неділю, 11-го грудня 2016 р. в Українській Централі відбулися Загальні Річні Збори 3-го Відділу ООЛ. На збори прибули гості: Стефан Журавський – голова Фондації Українського Народного Дому, Зенон Бетлей – представник Осередку СУМ, Роман Дідух – голова Української Централі, та голови сусідніх Відділів ООЛ: Михайло Хомик, Стефан Капітула і Володимир Блажейовський.

Збори відкрив голова Відділу Василь Гаргай, який попросив присутніх вшанувати пам'ять членів Відділу, які відійшли у вічність. Відтак зборами провадила президія в складі: предсідник – Марко Гованський, заступник предсідника – Петро Русинко та секретар – Оксана Кикта.

Після звітів уступаючої управи, на внесок Петра Гресь, голови Контрольної комісії уділено абсолюторію уступаючій управі. Відтак на внесок Номінаційної комісії вибрано управу на 2017 рік в складі: голова – Василь Гаргай, заст. голови – Галина Семеняк; секретар – Анна Гаргай, організаційний референт – Павло Гира, культ-освітній референт – Юлія Вислоцька, допомогова референтура – Анна Косцьолек, Марія Домарадз,

Леся Завойська, Анна Гресь; господарча референтура – Галина Невмержицька, Тереса Гира, Христина Вітек. Суспільна опіка: Стефанія Прегнер, Оксана Кикта, Петро Вислоцький.

Вільні члени: Стефан Косцьолек, Іван Гресь, Володя Семеняк, Наталія Кикта, В. Возняк, Богдан Кикта, Анна Прегнер, Анна Знак, Мирон Домарадз, Михайло Невмержицький, В. Габура, Михайло Микита, Андрій і Христина Журавські, Михайло Бурик, Маріянна Гоголюк, Віра Чернянська, Петро Косцьолек, Тереса Чергоняк, Р. Радзік, Ірина Стахира, Надія Довгань, Л. Гель.

Контрольна комісія: голова – Петро Гресь, Петро Русинко і Михайло Паранчак – члени.

Від імени КУ ООЛ її голова М. Гованський привітав переобраного голову В. Гаргая і всю управу та закликав до співпраці. Переобраний голова Відділу В. Гаргай подякував за довір'я та закликав всіх до щирої, дружньої співпраці.

Збори закрито українським славнем.

Оксана Кикта

1-ий ВІДДІЛ ООЛ, НЮ ЙОРК, Н.Й.

4-го лютого 2017 р. в приміщенні Товариства «Самопоміч» в Нью Йорку відбулися Загальні Збори 1-го Відділу ООЛ. Збори відкрив голова Відділу Михайло Хомик, який привітав присутніх гостей зборів: Василя Гаргая, Павла Гиру та Богдана Кикту з 3-го Відділу ООЛ з Пассейку, Н.Дж.; Стефана і Тересу Капітулів, Івана і Марію Мамрош, Галину Пацяляк і Володимира Узбецака.



Учасники Зборів.

До президії запрошено В. Гаргая (предсідник), С. Капітулу і П. Гиру; секретарем став Стефан Пшибило. Хвилиною мовчання вшановано пам'ять тих, що відійшли у вічність.

Зі звітів уступаючої управи присутні довідалися про велику роботу, яку виконала управа та члени відділу. Зокрема голова М. Хомик розказав про успішну лемківську Ватру на Оселі СУМ в Елленвіл, «відділовий» пікнік на Полонині, новорічну Маланку. Відділ допомагає потребуючим на Лемківщині та в Україні.

Після звітів Контрольної комісії, Верифікаційної та на внесок голови Номінаційної комісії Анни Войтович, одногосно вибрано управи 1-го Відділу ООЛ в складі: голова – Михайло Хомик, заст. голови – Стефан Пшибило, секретар – Марія Пшибило, фінансовий референт – Анна Тиханська. Референтури: організаційна –

Дарек Кузьмяк, допомогова – Іван Шегда, господарча – Теодор Павелчак.

Вільні члени: Стефан Барна, Анна Войтович, Василь Кудлик, Іван Михальцьо, Адам Хрін, Орест Попелястий, Надія Рябокін, Віра і Ігор Павлишини.

Контрольна комісія: Ірена Полянська, Анна Пилип, Далієля Сим.

Товариський суд: Василь Панчак, Галина Скомська, Текля Гнатишин.

Новообрану управу привітали: Василь Гаргай від 3-го Відділу ООЛ в Пассейку та Стефан Капітула від 2-го Відділу ООЛ в Йонкерс, Н.Й. Переобраний голова 1-го Відділу Михайло Хомик подякував за довір'я та закликав до співпраці.

Збори закрито українським національним гімном.

Марія Пшибило

11-ий ВІДДІЛ ООЛ ОЛБАНСЬКОЇ ОКРУГИ, Н. Й.



Новообрана Управа і члени 11-го Відділу ООЛ

звітів управи і референтів та дискусії, на внесок Номінаційної комісії вибрано управу в складі: голова – Іван Суховацький, заст. голови – Джон Сенік, секретар – Марія Білиця, заст. секретаря – Зіна Смит, скарбник – Даяна Філяк, заст. скарбника – Іван Поповчак. Вільні члени: Мелянія

В суботу, 4-го березня 2017 року в Культурному Центрі у Вотервліт відбулися Річні Загальні Збори 11-го Відділу ООЛ, в яких взяло участь 18 членів.

Після офіційного відкриття голова Відділу Іван Суховацький попросив присутніх однохвилинною мовчанкою віддати шану св. п. Михайлові Бережанському, членові ООЛ, який відійшов у вічність.

Зборами керувала президія у складі: Іван Філь – голова і Зіна Смит – секретар. Після прочитання протоколу з останніх Річних Зборів,

Суховацька, Стефанія Шевчик, Ірена Мадзелян, Марія Кулик.

Контрольна комісія: Микола Філь – голова, Андрій Демчар і Володимир Мадзелян – члени.

Голова М. Суховацький подякував на перевибір, привітав нову управу за закликав до дальшої праці. Зокрема спеціально він привітав нових членів 11-го Відділу – Любомира Поповського і Михайла Білицю.

Після закриття учасників зборів запрошено на перекуску.

М. Білиця

ЧИ ВСІ ЧЛЕНИ ВАШОГО ВІДДІЛУ ПЕРЕДПЛАЧУЮТЬ ЖУРНАЛ «ЛЕМКІВЩИНА»?

In loving memory of
MICHAEL and ANNA BARNA

we are donating \$1000 to the "Lemkivshchyna" Press fund.

Basia & Emil Andrusko

КОЛЯДА КРАЙОВОЇ УПРАВИ ООЛ 2016-2017 РР.

Список жертводавців

(Редакція не відповідає за нечітко написані прізвища)

1-ий ВІДДІЛ ООЛ – НЬО ЙОРК, Н.Й.

400.00 дол. – Федеральна Кредитова Кооператива «Самопоміч» Нью Йорк;

по 100.00 дол. – Українська Національна Федеральна Кредитова Кооператива, «Веселка» ресторан, Дробенко «Cloister» Cafe, East Village Meat Market;

по 50.00 дол. – А. і Ю. Тиханські, Т. Павлечак, М. Хомик, Г. Павелчак, М. і Ст. Корабель;

30.00 дол. – Г. і Ант. Тиханські;

по 20.00 дол. – М. і Ст. Стефановські, Д. Сим, М. і Ст. Пшибило, В. Панчак, В. і І. Павлишин, І. Полянська, А. Пилип, Т. Гнатишин;

по 10.00 дол. – А. Войтович, А. Хрін, І. Шегда.

2-ий ВІДДІЛ ООЛ – ЙОНКЕРС, Н.Й.

\$500.00 - Кредитівка СУМА – Йонкерс

\$120.00 - Стефан і Ірена Астряб

по \$100.00 - Марія та Іван Мамрош, Стенлі та Оля Мельничук, Семмі та Дарія Вариха, Стефан і Тереза Капітула, Катерина та Петро Хом'як

по \$50.00 - о. Кирило Ангелов, Марія і д-р Орест Козицький, Мері-Надія Гованська, Дмитро Івасюк, Яніна Хомик, Любов та Юрій Мікула, Петро Барна, Єва та Семан Вариха, Таня та Петро Ясінський, Анна та Владислав Трухан, Дарія та Андрій Горбачевські, Марія та Мирослав Кузьм'як, Мирон і Треїсі Куземчак, Анна та Петро Вариха, Микола Скірка, Марія Хомик, Юлія та Славко Сисак

по \$40.00 - Люда та Алекс Кашчак, Михайло Зварич, Ліда та Еміль Ридзанич, Василь і Надя Прусак, Данка та Володимир Борис, Іван та Ірина Кофля, Анна Цідило

по \$30.00 - Василь Млинарук, Таня та Олег Кукіль, Емілія та Іван Андрейчак, Петро і Надія Гованські, Володимир і Марія Уздейчук, Джон Сахар, Марія Шкафаровська, Анна Курило, Ярослав і Мішель Кіцюк, Андрій Чухта

по \$25.00 - Люба Ардан, Анна Яцевич, Меланія Ковальчик

по \$20.00 - Йосип Ковальчик, Меланія Барна, Марія Шпинда, Анна та Микола Філак, Іванка Гонкевич, Алекс і Оля Березовська, Тереза та Андрій Кашчак, Юрій та Ірина Бабин, Марія Хом'як.

3-ий ВІДДІЛ ООЛ, ПАССЕЙК, Н.Дж.

250.00 дол. – NOVA UA Federal Credit Union в Кліфтоні;

200.00 дол. – М. Паранчак, Г. і М. Невмержицький;

по 100.00 дол. – Г. і В. Семеняк, А. і Ст. Косцьолек, П. і А. Гресь, В. і А. Гаргай, Я. і С. Прегнер, П. Русинко, Т. і П. Гира, А. Журавський, А. Долик, А. і Ст. Малиняк, Т. і Х. Грубець, Г. і М. Котис, Р. і Р. Андрах, Ю. і Д. Оліярник, П. І Дж. Зельонка, В. Вархола, А. і Р. Парада;

по 75.00 дол. – М. Дупляк, Р. і М. Перебзак;

по 50.00 дол. – М. і М. Домарадз, о. А. Дудкевич, П. і С. Вольфер, Б. і К. Брендель, А. Знак & Гоголюк, А. Прегнер, П. і Ю. Косцьолек, П. і Ю. Вислоцькі, Х. Вітек, Я. і М. Завойські, М. і З. Бетлей, Т. Баран, Я. і Л. Федун, М. і М. Кузьм'як, М. і С. Скала, О. і Б. Кикта, І. і О. Русинко, М. і М. Філевич, Р. Рисинко, І. і Л. Глодава, І. Лесів, М. Станко, О. Грубець, Я. і Д. Куземчак, М. і С. Капітула;

по 40.00 дол. – Л. і Б. Крисина, О. і П. Фіголь, Р. Мацько, М. і В. Зельонка, В. Габура, І. Гресь, В. і Р. Подобінські, Д. Зволінська, В. Янців;

по 30.00 дол. – М. і Ю. Гаргай, Л. Завойська, П. Млинарук, А. Кроль,

по 25.00 дол. – Е. і М. Андрах, Б. Журавський, С. Журавський, Г. Сидор, Л. і В. Пелтишин;

по 20.00 дол. – М. Кош, І. Карлицький, К. Кош, Т. і Ст. Капітула, А. Зельонка, П. Бибел, Т. і І. Зельонка, В. Смоляк, А. Капітула, Т. Корбак;

11.00 дол. – Максим Паранчак.

5-ий ВІДДІЛ ООЛ, ІРВІНГТОН, Н.Дж.

\$200.00 – Українсько-Американська Федеральна Кредитова Спілка Самопоміч – Ньюарк, Н. Дж.

по \$100.00 – Теодор і Марія Пиз, Андрій і Ева Г'бур, Роман і Ганя Мигаль, Йосиф і Марія Сорока, Юрко і Марія Чорний, Анна Кухта, Джо і Марія Шатинські, Стефан і Барбара Бігуняк, Євген і Анна Тилявський, Оксана Кузьмак, Стефан і Анна Малиняк, Ян Келечева;

по \$60.00 – П. Литвин, Андрій і Галя Подберезняк;

по \$50.00 - Мирослав і Юля Гривна, Т. Василик, Стефан і Аня Яцевич, Іван і Богданна Симчик, Михайло і Тереса Шпигульський, Б. Цинайко, Володимир і Володимира Васічко, Влодко і Дорота Гончарик, Дмитро і Марія Пелеш, Януш і Аня Пелеш, Марко і Марія Гованський;

\$40.00 – Софія Бренич;

по \$30.00 – Оля Цьок, Оля Подберезняк;

\$20.00 – Тома Пиз.

7-ий ВІДДІЛ ООЛ, ДЖЕРЗІ СИТІ, Н.Дж.

200.00 дол. – «Самопоміч» УАКК в Джерзі Ситі;

по 50.00 дол. – Зеновій Галькович, Тереза і Влодко Блажейовський, М. П. Шечик, Марія і Орест Поліщук;

30.00 дол. – Петро Лукачин;

по 20.00 дол. – Семан Чухта, Петро Теличка, А. і Л. Дамянич, Андрій Олекса, Люба Березний, Ігор Дубчак, Олесь Демко, о. Тарас Козак;

по 10.00 дол. – Роман Гира, Марія Демко, Валерій Чернецький;

5.00 дол. – Стефан Гира.

Індивідуальні пожертви:

50.00 дол. - Іван і Марія Васічко (Картерет, Н. Дж.)

ПОЖЕРТВИ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД ЖУРНАЛУ «ЛЕМКІВЩИНА» У 2016 Р.

500.00 дол. – 2-ий Відділ ООЛ в Йонкерс, Н.Й.

300.00 дол. – 5-ий Відділ ООЛ в Ірвінгтон,

Н.Дж.

120.00 дол. – А. Хурма

100.00 дол. – Г. Котляр

80.00 дол. – Ю. Пласконь

60.00 дол. - Т. Пиз

50.00 дол. - С. Малиняк

45.00 дол. - К. Радимська

По 40.00 дол. – В. Блажейовський, О. Тхорик

По 35.00 дол. – Г. Павелчак, С. Рапавий, В.

Герент, М. Ващур, С. Халупа

По 30.00 дол. – І. Полянська, Б. Кузишин, М.

Патрош

По 25.00 дол. – С. Барна, О. Теодорович, Г.

Горбовий, А. Зеліско, В. Рискальчик, Л. Гованська, А. І

І. Яворські, М. Бундз, М. Паранчак, Б. Савицький, В.

Худьо

По 20.00 дол. – В. і А. Гаррай, С. Капітула, М.

Вовк, М. Хомик

22.00 дол. – П. Русинко

По 15.00 дол. – Т. Сташків, М. Кузьмяк, М.

Скірка, М. Шкафаровська

По 10.00 дол. – А. Курило, П. Шевчик, М.

Хомик, А. Підвербицький, П. Лукачин, І. Васічко, С.

Баран, М. Левко, Т. Шпигульський, М. Василик, Д.

Ляшин, А. Войтович, С. Єдинак, С. Пшибило, С.

Качмар, Б. Кикта, М. Дупляк

8.00 дол. – Г. Гарбера

По 5.00 дол. – Г. і М. Дупляк, Я. Кравчишин, Г.

Скомська, М. Левчик, Ю. Бискош, Р. Манчко, М. Хомик,

Г. Семеняк, П. Гира, А. Король, В. Зельонка, В.

Уздеичук, В. Панчак, С. Феденишин, Є. Андрах.

*Всім жертводавцям і збірщикам
середечно дякуємо!*

*Крайова Управа ООЛ і
Адміністрація ж. «Лемківщина»*



ОРГАНІЗАЦІЯ ОБОРОНИ ЛЕМКІВЩИНИ – 3-Й ВІДДІЛ

разом із

Осередком Нової Української Хвилі, Фондацією Українського Народного Дому,
Українською Централєю, Осередком СУМ і станицею Пласту в Пассейку, Н.Дж.

під протекторатом

УКРАЇНСЬКОГО КОНГРЕСОВОГО КОМІТЕТУ АМЕРИКИ

запрошують всю українську громаду на

ЖАЛІБНУ АКАДЕМІЮ

присвячену

70-й Річниці АКЦІЇ “ВІСЛА”

яка відбудеться **в неділю, 30 квітня 2017 року, о год. 12:30 дня**

в Українській Централі, при 240 Норе Аве. в Пассейку, Н.Дж.

В програмі академії головну доповідь виголосить д-р **Аскольд Лозинський**

Перед академією, в Українській Католицькій Церкві св. о. Миколая в Пассейку буде відслужена **ПАНАХИДА** в пам'ять жертв депортаційних акцій.

НАШІ ВИДАННЯ

ДЕРЕВ'ЯНА АРХІТЕКТУРА УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ (альбомний формат, тверда обкладинка)	30.00 ам. дол.
АННАЛИ, Ч. 4. Матеріали про Лемківщину (тверда, полотняна обкладинка, 256 стор.)	15.00 ам. дол.
АННАЛИ, Ч. 5. Матеріали-документи про Лемківщину (тверда, полотняна обкладинка, 256 стор.)	20.00 ам. дол.
АННАЛИ, Ч. 6. Матеріали-документи про акцію "Вісла" (тверда, полотняна обкладинка, 267 стор.)	20.00 ам. дол.
Марія Остромира. ЛЕМКІВЩИНА В ОГНІ. Повість (тверда, кольорова обкладинка, 264 стор.)	10.00 ам. дол.
Т. і М. Лопаткевич. МАЛА САКРАЛЬНА АРХІТЕКТУРА ЛЕМКІВЩИНИ (тверда, полотняна обкладинка, 490 стор.)	25.00 ам. дол.
"1947". ПРОПАМ'ЯТНА КНИГА (тверда, полотняна обкладинка, 648 стор.)	20.00 ам. дол.
АКЦІЯ "ВІСЛА". ДОКУМЕНТИ (м'яка обкладинка, 561 стор.)	20.00 ам. дол.
РІЗЬБАРСТВО ЛЕМКІВЩИНИ (м'яка обкладинка, 259 стор.)	10.00 ам. дол.
Василь Хомик. НАША ЛЕМКІВЩИНА (м'яка обкладинка, 128 стор.)	10.00 ам. дол.
Галина Щерба. РОЗКВІТ І ТРАГЕДІЯ ЛЕМКІВЩИНИ (тверда, кольорова обкладинка, 464 стор.)	25.00 ам. дол.
ZAKERZONNIA – Ethnic Cleansing of the Ukrainian Minority in Poland, 1944-1947 (тверда, кольорова обкладинка, 288 стор.)	25.00 ам. дол.
Мирослав Трухан. УКРАЇНЦІ В ПОЛЬЩІ ПІСЛЯ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ, 1944-1984 (тверда, полотняна обкладинка, 403 стор.)	20.00 ам. дол.

До замовлення просимо ласкаво додати 4.00 дол. (до кожної книжки) на покриття коштів пересилки
Замовляти на адресу: **The Lemko Research Foundation, Inc.**
P.O. Box 2453, Clifton, New Jersey 07015-2453

Також публікації Фондації Дослідження Лемківщини можна придбати в інтернеті через **Amazon.com** або на сторінці ФДЛ, за адресою <http://www.lemko-ool.com/publications.html>. Шляхом простої оплати кредитовою картою, книги ФДЛ будуть вам безпосередньо доставлені.

Згідно з журналістичною практикою, редакція приймає тільки оригінали статей чи дописів. Статті, які були вислані (надруковані) в інших журналах чи часописах не будемо поміщувати.

Редакція не приймає матеріалів не підписаних авторами та застерігає за собою право скорочувати статті та правити мову. Прислані матеріали редакція не повертає.

Статті підписані авторами, висловлюють їх власні погляди, а не погляди редакції.

Передрук матеріалів з "Лемківщини" дозволяється при умові подання повної назви журналу.

*Адреса: "ЛЕМКІВЩИНА" Magazine, P.O. Box 7, Clifton, NJ 07015-0007, USA
e-mail: Lemkivshchyna@aol.com*

Квартальник "ЛЕМКІВЩИНА" видає Організація Оборони Лемківщини в Америці. Адреса: P.O. Box 7, Clifton, NJ 07015-0007, USA. Річна передплата в США і в країнах поза межами США **25.00 ам. дол.**; ціна поодинокого числа **6.50 ам. дол.**

"ЛЕМКІВЩИНА" Magazine is published quarterly by Organization for Defense of Lemko Western Ukraine, Inc., P.O. Box 7, Clifton, NJ 07015-0007, USA. Subscription Rate in the United States of America & other countries **\$25.00** per year (Bulk mail); single copy: **US \$6.50**.

Час біжить...

Чи ви відновили передплату на журнал
“Лемківщина”?

Якщо ні, зробіть це сьогодні!



Time is running out on your subscription to
“Lemkivshchyna” magazine...

To avoid any interruption in service, simply
complete and mail the card below today.

ACT NOW!

Річна передплата — \$25.00 — Annual subscription

✂-----

Please start/continue my subscription to “Lemkivshchyna” magazine.

Enclosed is a check for \$ _____ to cover my subscription for years _____

NAME _____

ADDRESS _____

✂-----

**ЗАХОДЬТЕ,
ВІДВІДАЙТЕ
НАС**

ГОЛОВНЕ БЮРО

215 Second Avenue
New York, N.Y. 10003
Tel. (212) 533-2980
Fax. (212) 995-5204

ВІДДІЛЕННЯ:

BROOKLYN
1678 East 17th St.
Brooklyn, N.Y. 11229
Tel. (718) 376-5057
Fax. (718) 376-5670

SOUTH BOUND BROOK
35 Main St.,
So. Bound Brook, N.J. 08880
Tel. (732) 469-9085
Fax. (732) 469-9165

PERTH AMBOY
615 Amboy Ave.,
Perth Amboy, N.J. 08861
Tel. (732) 802-0480
Fax. (732) 802-0484

(866) 859-5848

www.UkrNatFCU.org

УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА КРЕДИТОВА СПІЛКА



Нам – 50 років

**Ми дорожимо
кожним членом нашої
Кредитівки!**

Ми завжди надавали і надаватимемо
щонайкращі процентні ставки і
обслуговування.

Return to: "LEMKIVSHCHYNA"
P.O. Box 7
Clifton, NJ 07015-0007

Address Service Requested

PRSR STANDARD
U. S. POSTAGE
PAID
PATERSON, NJ
PERMIT No. 595



A brighter financial future begins at

SELF RELIANCE NEW YORK FEDERAL CREDIT UNION

*Where confidentiality,
professionalism,
ultimate value and service
are always a top priority.*

САМОПОМІЧ НЬЮ ЙОРК Федеральна Кредитова Кооператива

A full service financial institution serving the Ukrainian American community since 1951!

Main Office: 108 Second Avenue New York, NY 10003
Tel: 212.473.7310 Fax: 212.473.3251

Kerhonkson: 6329 Route 209 Kerhonkson, NY 12446
Tel: 845.626.2938 Fax: 845.626.8636

Uniondale: 226 Uniondale Avenue Uniondale, NY 11553
Tel: 516.565.2393 Fax: 516.565.2097

Astoria: 32-01 31st Avenue Astoria, NY 11106
Tel: 718.626.0506 Fax: 718.626.0458

Lindenhurst: 225 North 4th Street Lindenhurst, NY 11757
Tel: 631.867.5990 Fax: 631.867.5989

Outside NYC call toll free: 1-888-SELFREL

www.selfreliancenyc.org

